

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Första Kammaren. N:o 17.

Tisdagen den 17 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

Annäldes och bordlades:

Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 5, i anledning af väckta motioner om ändring af 87 § 2 mom. Regeringsformen; äfvensom

Stats-Utskottets utlåtande och memorial:

N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel; och

N:o 23, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående föreslaget låneunderstöd till en jernväg mellan Varberg och Göteborg.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Konstitutions-Utskottets den 11 innevarande Mars bordlagda utlåtanden N:is 3 och 4 samt Stats-Utskottets den 14 i nämnde månad bordlagda utlåtande N:o 11 a.

Föredrogos Stats-Utskottets den 14 i denna månad bordlagda memorial:

N:o 21, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel.

1 punkten.

Lades till handlingarna.

2 punkten.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes under den af Utskottet omnämnda förutsättning.

N:o 22, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga till regleringen af utgifterna under riksstatens sjettede hufvudtitel hörande frågor.

1 och 2 punkterna.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

3 punkten.

Bifölls.

4 punkten.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Bevillnings-Utskottets den 14 innevarande Mars bordlagda betänkande N:o 3, angående vissa delar af tullbevillningen.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förändrade bestämmelser rörande ordalagen vid edgångs fullgörande;

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag dels till lag angående säkerhet för utbekommande af utflyttningsbidrag och andra ersättningar i anledning af laga skifte, dels ock till förordning angående tillägg till 136 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 November 1866;

N:o 19, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 20 Kap. 32 § kyrkolagen; samt

N:o 20, om ändrade stadganden angående den så kallade allmänna strömrensningen.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de denna dag första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. 2,25 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 18 Mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr Statsrådet *von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående inköp och ombyggnad af Hudiksvalls jernvägsaktiebolags jernväg mellan Hudiksvall och Näsvisken samt jervägens utsträckning till norra stambanan;

2:o) angående anvisande af medel till utgifvande af tidningen »Polisunderrättelser»; och

3:o) angående försäljning af viss kronan tillhörig, för närvarande till gardesregementena uppläten mark i hufvudstaden, samt om beredande af nya kasernetablissemment för Svea lifgarde och Andra lifgardet m. m.

Herr Grefven och Talmannen mottog dessa propositioner med förklarande, att de skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 24, med anledning af Kamrarnes olika beslut rörande åtskilliga till regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel hörande frågor.

Föredrogos och bordlades de nyss aflemnade Kongl. propositionerna.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Konstitutions-Utskottets under gårdagen bordlagda utlåtande N:o 5 och Stats-Utskottets samma dag bordlagda utlåtande N:o 10 a.

Efter föredragning af Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 23, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående föreslaget låneunderstöd till en jernväg mellan Varberg och Göteborg, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

*Föreslagen
rätt för myn-
dig prins att
deltaga i
Kamrarnes
öfverlägg-
ningar.*

Föredrogs å nyo Konstitutions-Utskottets den 11 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om rätt för myndig prins af det Kongl. huset att deltaga i Kamrarnes öfverläggningar.

Friherre Klinckowström: Den utgång, som min motion haft i Konstitutions-Utskottet, får jag på det högsta beklaga. Det skulle icke vara svårt för mig att bemöta de skäl, hvarpå Konstitutions-Utskottet grundar sitt afstyrkande förslag, men frågan är af en så grundliga och ömtålig beskaffenhet, att jag här icke vill öppna en diskussion derom, så mycket mer, som ingen enda reservant understödt mitt förslag. Då frågan dessutom redan är i Andra Kammaren afgjord i den riktning Konstitutions-Utskottet föreslagit, har jag ej något yrkande att göra.

Öfverläggningen angående förevarande utlåtande ansågs härmed slutad, och Utskottets deri gjorda hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Konstitutions-Utskottets den 11 och 17 innevarande Mars bordlagda utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion angående ändring i 60 § Riksdagsordningen.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 14 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 11 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel.

1 punkten.

Bifölls.

*Tillökning
af flottans
officerscorps.*

2 punkten.

Friherre Klinckowström: Denna fråga har vid åtskilliga föregående riksdagar förevarit, och jag har då städse intagit den ståndpunkt jag ännu har. Jag anser för närvarande en reorganisation af flottans personal vara obehöfelig. Eriurar man sig de förslag rörande flottans personal, hvilka allt sedan år 1871 blifvit framställda vare sig i militärkomitéer eller af Kongl. Maj:t i nådiga propositioner, befinnes det, att 1871 års försvarskomité föreslog flottans och skärgårdsartilleriets personal af officerare till 172. 1874 års försvarskomité anslog samma personal till 228. För 1875 finnes för den 10 December ett chefens för Sjöförsvarsdepartementet betänkande, som upptager denna personal till 220. 1878 års nådiga statsverksproposition hemställde, att denna personal måtte ökas till 200. 1879 års nådiga proposition föreslog samma personal under fredstid till 171 personer. 1880—1882 årens försvarskomités förslag upptog samma personal till 165 personer, och slutligen föreslogs i 1883 års statsverksproposition den tillökning,

som nu är i fråga, af tillsammans 35 officerare, hvarigenom flottans officerspersonal under fredstid skulle komma att uppgå till 175. Detta 1883 års förslag har nu å nyo af Kongl. Maj:t blifvit framlagdt. När man sålunda under tretton å fjorton års tid ser ett så beskaffadt vacklande än åt den ena än åt den andra sidan i en så vigtig fråga, som den om flottans stampersonal af befäl, och detta af vederbörande myndigheter, skall man nästan deraf vinna den öfvertygelsen, att denna fråga icke är fullt mogen. Det är denna öfvertygelse jag delar och det är derfor jag icke kan biträda samma förslag.

*Tillökning
af flottans
officerscorps.*

(Forts.)

Det har blifvit sagdt, af så väl departementschefen inför Konungen åtskilliga gånger som af andra sakkunnige, att flottans officerspersonal bör rätta sig efter den materiel som finnes. Denna materiel har nu på sista åren först vunnit det intresse för Riksdagen, att Riksdagen i allmänhet har tillgodosett den på ett sätt, som förut på många år icke egt rum; men att grunda på denna välvilja en så beskaffad stadigvarande organisation, som här är föreslagen, finner jag icke vara fullt riktigt, förr än man får se, hvarthän den nya materielen pekar och huru pass tillräcklig den kan blifva. Det är visserligen sant att, på sätt Kongl. Maj:ts proposition innehåller, det icke är fråga om någon tillökning i anslag, men det är fråga om ett anslag ändå, när, om jag så får säga, den hittills varande flottans reserv skulle indragas i mån af successiv afgang och det skulle tillskapas en tillökning af flottans aktiva personal af 1 flaggman, 2 kommandörkapten af första grad, 2 kommandörkapten af andra grad, 19 kapten och 11 löjtnanter, tillhoppa 35 personer. Det är således icke för penningarnes skull, men därför att jag för närvarande anser det vara för tidigt att nu verkställa en reorganisation, hvars behof man icke fullt kan bedöma, förr än man får se, hvarthän den nya materiel, som börjat att anskaffas, men som verkligen ännu är blott i sin början, hinner att utveckla sig; det är därför jag motsätter mig detta förslag. Jemför man för öfrigt den personal, som nu af Kongl. Maj:t begäres på aktiv stat, med de flottors officersstater, som finnas i Danmark och Norge, synes det, att svenska officerspersonalen vid flottan skulle blifva betydligt högre än vare sig i Danmark eller Norge, oaktadt hvar och en af herrarne, som litet följt med dessa förhållanden rörande vår krigsflotta och grannarnes, mycket väl veta, att Danmark kan suarare berömma sig af att hafva en större krigsflotta än vi för närvarande ega. Under sådana förhållanden, och då i denna fråga tyckena hafva varit mycket delade i Stats-Utskottet, i det att hälften stått emot andra hälften, och den förseglade sedeln gifvit utslaget, kan jag icke annat än förena mig med reservanterna och yrka, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Friherre Leijonhufvud: Den nuvarande reservstaten är den tredje i ordningen, som under vår tid varit anordnad vid flottan. Den *första* är för närvarande nästan utdöd. Ganska få officerare gingo dit, och för närvarande är endast en enda kvar. Den *andra* var den »*nya reservstaten*» och infördes af Grefve Platen, då han genomförde sin stora omorganisation af flottans personal och delade den i två olika stater. Den *tredje*, den nuvarande reservstaten, infördes 1873, vid

Tillökning
af flottans
officerscorps.
(Forts.)

sammanslagning af båda vapnen, på grund af ett komitébetänkande, som afgafs året förut och tillstyrkte densamma. Jag skall icke besvära herrarne med anförande af de skäl, som föranledde härtill. Det ansågs helt enkelt ändamålsenligt, bland annat af det skäl, att officerarne vid flottan förut icke voro tvungna att vid viss ålder taga afsked. Då jag den tiden var sjöminister, kan jag icke hafva något emot reservstaten i och för sig. Jag tror att den har gjort gagn och möjligen äfven i framtiden kan göra gagn. Men jag tror att förhållandena äro väsentligen olika nu mot 1873. Då flottans corps åter sammanslogos, var den officerspersonal, som behöfdes, större än den som från 1866 fans uppförd på Kongl. flottan och skärgårdsartilleriets stater sammanräknade, så vida eljest materielen skulle få en storlek, som något så när motsvarade hvad vi behöfde i vårt land, men på samma gång det visade sig att de på aktiv stat uppförda officerarnes antal skulle blifva otillräckligt, var det ock klart, att om Kongl. Maj:ts förslag om flottans sammanslagning till en corps skulle vinna Riksdagens bifall, fick man ej dermed förena någon begäran om ökad anslag till officerspersonalen. En tillgång fans emellertid hvad personalen angick uti den då befintliga reservstatens officerare, hvaraf en större del under ännu flera år borde vara tjänstbara. Och i den mån dessa officerare afgingo, blefvo löne-medel disponibla, inom det dåvarande aflöningsanslaget, till ett belopp, som framdeles skulle uppgå till 114,000 kronor. Det var dessa medel, som Kongl. Maj:t begärde att få använda till löner åt officerare, som efter Kongl. Maj:ts bepröfvande blefvo öfverförde till den permanenta reservstaten, och hvilken begäran af Riksdagen bifölls. Kongl. Maj:t har rätt att på denna permanenta reservstat öfverflytta officerare i den mån det är lämpligt och medel blifva disponibla. Dessa officerare äro icke fria från tjänstgöring och de göra fortfarande tjänst. De äro således att påräkna och öka i sjelfva verket officerarnes vid flottan antal utöfver det på flottans fasta stat uppförda. Till en viss grad är detta ock fallet med de kvarstående officerarne på flottans nya reservstat, ehuru bland dessa senare en stor del numera äro öfveråriga och faktiskt tjänstfria. På stat finnas 140 officerare. På permanenta reservstaten finnas nu 24 officerare, och på den nya reservstaten 28, hvilka, som sagdt, till största delen äro mindre tjänstbara. Det finnes således i närvarande stund att använda åtminstone 24 officerare eller något mer, utöfver de 140 på aktiva staten. Nu eger Kongl. Maj:t rätt att öfverföra till permanenta reservstaten hvilka officerare af kaptens och högre grader som han vill, och kan således placera dit just samma antal af hvarje grad, som han nu föreslår Riksdagen att, i den mån medel genom blifvande afgång kunna dertill användas, uppföra på flottans aktiva stat. Det har nemligen befunnits att, i den mån det tvungna afskedet införts, en permanent reservstat är mindre nödvändig och att det är rättare och enklare att officerarne fortfarande stå på aktiv stat. Hittills har den enda egentliga skillnaden mellan den permanenta reservstaten och den aktiva staten varit den, att officerarne på den förra staten icke blifvit sjökommenderade, men intet hindrar Kongl. Maj:t att göra det. Det är dessa skäl och svårigheten att bestämma hvilka böra öfverflyttas dit, som föranledt Kongl. Maj:ts proposition. Jag anser den vara god och röstar för den.

Jag ber att åter få framhålla, att officersantalet var för litet redan vid sammanslagningen, men kunde icke då ökas, om anslaget skulle räcka till. Antalet minskades till och med då med ett par officerare. Detta skedde af den anledning, att lönerna vid skärgårdsartilleriet, som i allmänhet voro något högre än vid flottan, lades till grund för den nya staten, och på det ej brist skulle uppstå, indrogos 3 regements-officerare. Det antal officerare, som påräknades blifva disponibla genom permanenta reservstaten, antogs till 30, så att i alla fall 170 officerare skulle finnas att använda.

*Tillökning
af flottans
officerscorps.
(Forts.)*

Man fruktar äfven dessa officerares öfverflyttande på aktiv stat, emedan detta skulle öka pensioneringen. Detta är likväl icke förhållandet. Officerarnes rätt till pension är förbunden med deras skyldighet att afgå vid en viss ålder, vare sig de tillhöra den aktiva staten eller reservstaten. Det beror ensamt på om de efter den 1 Oktober 1873 erhållit någon befördran till högre grad. Hafva de det gjort, eller gått in på den nya pensionsstaten, äro de skyldige att afgå; hafva de icke det gjort, så ega de rätt att tjena qvar. För närvarande finnes ingen på aktiv stat, som icke är skyldig att afgå vid viss ålder; på permanenta reservstaten finnas några, ungefär halfva antalet, men alla, som hädanefter dit öfverflyttas, blifva tvungna att afgå, då de uppnått den bestämda lefnadsåldern. Kongl. Maj:ts förslag har således ingen inverkan på pensioneringen, ingen inverkan på utgiften i något hänseende, ty aflöningen är densamma, men det bereder god ordning, och åtskilliga svårigheter kunna derigenom undvikas. Dessa skäl tala för bifall, hvarom jag anhåller.

Herr Mankell: Äfven jag skall bedja att, i likhet med den förste talaren, få yrka afslag på denna punkt, med åberopande af de skäl, som af reservanterna mot densamma blifvit anförda.

Chefen för Sjöförsvarsdepartementet har i sitt anförande till statsrådsprotokollet framhållit, att »den permanenta reservstaten» nu kunde anses såsom obehöflig, och de grunder, han därför anført, hafva synt mig fullt giltiga; men det är dermed icke sagdt, att jag af detta förhållande vill draga samma slutsats som han. I en fattig och sparsam stat som Sverige borde den naturliga slutsatsen vara, att man droge in det anslag, som icke vidare ansågs behöfligt, för att derigenom åstadkomma en besparing i statens utgifter.

Herr Statsrådet har i stället ansett, att anslaget borde på det sätt användas, att man förökade »den aktiva officerscorpsen», allt efter som tillgång genom personalens afgang kunde beredas. Emellertid har han tillika medgifvit, att frågan om den aktiva officerscorpsens styrka i allmänhet är beroende af den storlek *materielen* i en framtid kan anses böra innehafva, äfvensom att denna materiel åter är beroende af uppfattningen af den allmänna uppgift, flottan i afseende på försvaret i dess helhet bör fylla. Det oaktadt har han föreslagit en förökning, som alldeles stämmer in med den, hvilken i 1883 års stora härordningsförslag föreslogs, men icke af Riksdagen bifölls. Här af vill det synas, som om någon plan förelegat att genomföra detta förslag, oaktadt de utredningar i afseende å materielens storlek och flottans fram-

Tillökning
af flottans
officerscorps.
(Forts.)

tida uppgift icke blifvit gjorda, hvilka just skulle betinga frågans lösning.

Då så är förhållandet, anser jag att reservanterna i denna punkt riktigt hafva bedömt frågan, när de antagit att hvad som här åsyftats egentligen är ett förverkligande af 1883 förslag, men att detsamma blifvit framlagdt under förutsättningar, som nu icke förefinnas, nemligen dels en omorganisation af flottan i dess helhet, dels af båtsmanshållet. På denna grund yrkar jag bifall till deras förslag och afslag på den föreliggande punkten.

Friherre von Kræmer: Den förste talaren i denna fråga yttrade, att frågan efter hans förmenande icke vore mogen och, att det vore för tidigt att göra denna framställning. Hade jag kommit att yttra mig strax efter honom, skulle jag sagt, att det deremot icke vore för tidigt att från *den* sidan framkomma med den väsentliga innersta tanken, motståndet mot Kongl. Maj:ts förslag, men derifrån har den siste talaren befriat mig; ty han har tillkännagifvit att den egentliga tankegången i detta motstånd vore den, att icke dessa medel skola fortfarande reserveras för flottans behof för att kunna åstadkomma en nödig tillökning i officerscorpsen, utan att de skola *indragas*. Det är just, emedan jag trodde detta, som jag anser ytterst angeläget att genom den utväg Kongl. Maj:t anvisat söka bevara dessa medel för flottan. Han sade att Kongl. förslaget i denna punkt vore att till en del genomföra det större förslaget af 1883, och att om detta sistnämnda förslag förelåg, så vore det tänkbart att på detta sätt använda dessa tillgångar, men nu icke. Jag hemställer, mine Herrar, om det icke är skäl äfven för dem, som vilja genomföra 1883 års förslag, att bevara de tillgångar, som finnas på femte hufvudtiteln? Är ej hvarje sådan bevarad tillgång ett underlättande af ett framtida genomförande af detta penningar kräfvande förslag? Både således ur deras synpunkt, som föredraga 1883 års förslag, och deras, som blott vilja rädda hvad vi hafva, bör ingen oenighet vara derom, att dessa tillgångar böra för flottans behof bevaras. Det är detta jag velat framhålla, på det att Första Kammarrens ledamöter måtte noga betänka den särskilda vigten af att enhälligt bifalla det Kongl. förslaget i denna punkt.

Hvad sjelfva förslaget angår, så är det helt enkelt att, i stället för att använda dessa medel på ett mindre lämpligt sätt, använda dem på ett mera tjenligt sätt. Huru än frågan betraktas, kan jag icke finna annat, än att Kongl. Maj:t haft ofantligt rätt i sin framställning, till hvilken jag på det lifvaste tillstyrker bifall.

Herr Wallenberg: Då de ärade reservanterna yttra sig i afseende på frågor, som röra beskattningen, kan jag icke annat än med stor aktning taga kännedom derom och i möjligaste måtto rätta mig därefter; men då dessa reservanter af Herr Mankell fått vitsord att rättigare hafva bedömt denna organisationsfråga angående flottans officerspersonal än både Kongl. Maj:t och den andra hälften af Stats-Utskottet, må den ärade talaren ursäkta, att jag icke kan blindt följa honom. Man vill icke det ena utan det andra, ända tills det bjudes; men då vill man det icke längre. Man har satt sig emot en förstärk-

ning af landtförsvaret och sagt: vi skola förstärka flottan. När då fråga förekommer om den minsta förändring, som kan göra sjövapnet mera aktivt, då vill man uppskjuta till en oviss framtid: när vi få se, hvad som i materielt hänseende blir af denna flotta, då skola vi göra något. Jag upprepar hvad jag här oupphörligt många gånger sagt, att en öfivad sjöofficerspersonal får man icke lika fort som man bygger fartyg. Den behöfver inhemta erfarenhet och öfvas, och det åtgår många och långa år, innan den blifver tjenstbar. Det är icke värdt att säga: vi skola *först* bygga fartyg och *sedan* tänka på hvad som skall göras. Jag tror icke att jag misstager mig allt för mycket, om jag säger att till den materiel vi nu hafva ega vi icke tillräckligt befäl.

*Tillökning
af flottans
officerscorps.
(Forts.)*

Det ligger i sakens natur, att de, som öfverflyttas till den permanenta reservstaten, kunna vara mycket tjenstbare på stationerna med skrifbestyr och dylikt under ett antal år, men förr eller senare måste väl för officerarne å denna stat liksom för alla andra den period inträda, då de äro pensionsmessige och icke tjenstduglige. Det är således ganska klart, att ett försvagande af officerscorpens aktiva styrka hvarje år eger rum, och det är detta förhållande den Kongl. propositionen afsett att motverka.

En talare ordade om förhållandena i Danmark och Norge. I det afseendet har jag lust att omtala ett förhållande, som icke är alls roligt. I en engelsk uppgift, som har allt utseende att vara tillförlitlig, då den är af uteslutande vetenskapligt innehåll, finnes de olika nationernas flottors relativa styrka uppgifven. Danmark står der betecknad med siffran 27, Norge och Sverige tillsammans med siffran 16. Jag hade tänkt mig, hvad väl också en gång skall blifva sanning och verklighet, att vi icke borde kunna åtnöja oss med mindre än att åtminstone vara lika starka som Norge och Danmark tillsammans, hvilket vi måste kunna pretendera på grund af vår folkmängd och andra förhållanden, och hvilket fordras af den samverkan mellan folken, som — hvad jag hoppas — skall i nödens stund bekräftas.

Då här icke är fråga om att begära ett enda öre i nytt anslag utan endast en åtgärd, som borde kunna i administrativ väg af Kongl. Maj:t vidtagas, kan jag icke se att Riksdagen skulle kunna motsätta sig förslaget af annat skäl, än det jag nyss nämnde, eller att man aldrig vill hafva något af det, som bjudes, utan alltid något annat än det, som är föremål för öfverläggning inom Riksdagen.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Leijonhufvud: Jag måste med ett par ord besvara hvad här blifvit yttradt om att materielens storlek skall bestämma personalens. Ja, det är en sanning. Men vi veta huru omöjligt det är att, på förhand upprätta förslag till materiel, som står sig i längre tid. Atskilliga försök hafva i den vägen blifvit gjorda, icke blott nu utan sedan århundraden tillbaka, men de hafva aldrig kunnat komma till utförande — hvad senare tider angår — icke därför att de varit för stort tilltagna, utan därför att sjöförsvarmaterielen undergår förändring med hvarje år. Det må emellertid märkas, att om dessa förändringar vid den tiden, då ångfartygen utträngde segelskeppen, gingo i den riktning att minska behofvet af sjöfolk till flottans bemanning,

*Tillökning
af flottans
officerscorps.*
(Forts.)

så gå de nu skeende förändringarne i fartygens konstruktion ej längre i sådan rigtning. Deremot ha under de sista åren nya sjelfständiga hjälprapen uppstått, som vi måste tillegna oss, och som fordra sin egen personal, till ej allt för ringa antal.

För närvarande är den aktiva personalen alldeles för liten, äfven i förhållande till den nuvarande materielen med den tillökning densamma nu får. Kongl. Maj:t begär således icke något för framtiden utan för det behof, som *nu* förefinnes. Äfven fränsetdt att vi, efter hvad jag hoppas, komma att bygga ännu åtskilliga fartyg, gör sig med hvarje dag behofvet af ökad personal till minväsendet med allt större kraft kämbart. Minförsvaret är, enligt min åsigt, ett särdeles kraftigt och dugligt försvar, särskildt med afseende å våra förhållanden, och det erfordrar en icke obetydlig personal från flottan, hvarunder det lyder och bör lyda. Jag hoppas att Kongl. Maj:t måtte med snaraste framkomma med organisationsförslag i detta afseende. — Såsom Herr Statsrådet mycket riktigt antydt, är den nu föreslagna tillökningen af personal icke definitiv, utan endast hvad som för ögonblicket oundgängligen erfordras; men ju mer flottans materiel växer, desto mer måste äfven personalen ökas.

Jag hörde vid remissdebatten en talare, som äfven nu uppträdt, uttala sig nedsättande om sjöförsvaret, i det han tycktes anse anslagen dertill vara onödiga och bortkastade penningar o. s. v. För min del delar jag icke denna uppfattning. Enligt min åsigt är sjöförsvaret absolut nödvändigt och måste förstärkas; ty äfven om, såsom jag också anser, vårt landtförsvar måste vara vårt kraftigaste och starkaste försvar, kan det icke göras tillfredsställande, derest icke flottan sättes i stånd att så, som sig bör, biträda detsamma och göra landtförsvaret de tjänster, som kunna och böra af detsamma fordras. Äfven från hans något ensidiga synpunkt måste således ett förstärkt sjöförsvaret anses ytterst behöfligt.

Friherre Klinckowström talade om ostadighet i förslagen och att vi skulle vänta till dess vi finge något moget. Att ostadighet i fråga om materielen måste förefinnas, faller af sig sjelft. Dess värre har också ostadighet rådt i fråga om personalen. Dertill är jag icke skyldig. Personalen har minskats mot hvad den var förut, och jag tror för min del att, om antalet officerare ökades till hvad det belöpte sig till före 1866, vi icke skulle hafva för många.

Hvad beträffar Friherrens yttrande om förhållandena i Norge och Danmark, som en ledamot redan besvarat, tror jag att vi göra klokare i att se på Sverige och dess behof. Danmark är i så måtto lyckligt lottadt i afseende på sitt sjöförsvaret, att landet har ett litet omfång och att till följd deraf, då flottan endast har ett par timmars väg till hvarje punkt, der en strid kan ifrågakomma, det ej behöfver mer än en flottstation, och att dess kuster äro ganska lätta att bevaka. Om vi, med våra långsträckt kuster, icke kunna hafva anspråk på att *förhindra* en landstigning, så vilja vi i alla fall först bevaka så stor del af kusten som möjligt, och sedermera *försvara* den fiendtliga härens landstigning på de kuststräckor, som för honom kunna vara de mest önskliga att dertill utse, hvilket i de flesta fall torde blifva liktydigt med de för oss och vårt försvar farligaste.

Friherre von Kræmer yttrade att detta anslag icke borde indragas, derför att det borde bibehållas åt flottan för framtiden. Men det behöfves icke blott för framtiden utan redan i närvarande stund. Den föreslagna personalen behöfves, såsom jag redan omnämnt, för den materiel, som för närvarande finnes. Om detta förslag nu blifver afslaget, har Kongl. Maj:t visserligen den utvägen, som han kan tillgripa, att låta dessa officerare alternera i sjötjenstgöring med dem, som äro på aktiv stat, men sådant skulle i många hänseenden vara olämpligt och är i allt fall icke normalt.

På grund af hvad jag nu anfört, anser jag det vara allt skäl att bifalla hvad Utskottet i denna punkt föreslagit.

Herr Mankell: Jag skall endast anhålla att få anmärka, att den siste talaren måtte helt och hållet hafva missuppfattat mitt yttrande under remissdebatten, då han trott att jag derigenom skulle afsett att nedsätta eller till och med »borttaga» sjöförsvaret. Protokollet utvisar tydligt hvad jag sagt, nemligen att, om man allt för mycket gynnade sjöförsvaret på landtförsvarets bekostnad, för litet skulle blifva öfver åt landtförsvaret, när vi äntligen komma till dess definitiva organisation. Denna åsigt tror jag kunna försvaras och böra beaktas.

En ärad talare på stockholmsbänken har velat göra troligt, att reservanternas skäl blott skulle innehålla fraser för att bemantla ett afslag, äfvensom att dylika fraser vanligen anföras för hvarje gång regeringen framlägger ett definitivt förslag. Med anledning deraf ber jag blott att få erinra, att vid 1883 års riksdag Andra Kammaren, hvilken reservanterna då äfven tillhörde, *biföllo* regeringens likartade förslag till sjöförsvarets ordnande, men att denna Kammare *icke* biföll samma förslag, hvilket allt kan läsas i statsrådsprotokollet för innevarande år, sidan 3.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt och sedan på afslag derå, hvarefter propositionen på bifall till Utskottets hemställan förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

3—5 punkterna.

Biföllos.

6 punkten.

Lades till handlingarna.

7—11 punkterna.

Biföllos.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m.

*Tillökning
af flottans
officerscorps.
(Forts.)*

Anslag till en
första klassens
minbåt.

12 punkten.

Mom. a.

Friherre Leijonhufvud: Ehuru jag icke finnes antecknad såsom reservant, har jag likväl yrkat bifall till Kongl. propositionen i denna punkt och får härmed vördsamt anhålla, att Kongl. Maj:ts förslag måtte blifva af Kammaren antaget. I statsrådsprotokollet finnas skälen, hvarför denna minbåt behöfves, närmare utvecklade. Minväsendet är af största vigt för kuster med en sådan skärgård som vår, der så väl större som mindre fartyg behöfvas. Derigenom kan man i en skärgård sådan som Stockholms äfvensom på åtskilliga andra delar af våra kuster begagna sig af de fördelar, terrängförhållandena medgifva. Af sådan anledning äro så väl fasta minor som minbåtar af största vigt; och så väl de stora som de små båtarne äro oundgängligen nödvändiga. De små båtarne äro särdeles nyttiga, emedan de kunna smyga sig fram med ganska betydlig fart, men de kunna icke användas på långa afstånd, enär de medföra kolförråd endast för begränsad, temligen kort tid. På långa afstånd eller då det gäller att uppsöka ett fiendtligt fartyg, som rör sig ute i öppna sjön, för att nattetid anlägga minor mot detsamma, äro därför de små båtarne icke användbara, i synnerhet som deras besättning är så liten att den endast räcker till att sköta sjelfva minan och båten, så att ombyte af vakt icke kan ega rum. I dylika fall äro de stora fartygen af synnerlig vigt, emedan de kunna medföra kol för en så betydlig väglängd som 1,000 engelska sjömil äfvensom tillräcklig besättning samt proviant nog för densamma och således kunna reda sig temligen lång tid samt trotsa sjön och våga sig ut på öppna hafvet. Dessa skäl tala tillräckligt för att dessa *större* minbåtar icke må försummas. Vi hafva för närvarande endast tre, den fjerde är under byggnad och nu är det den femte, som begäres.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt.

Herr Montgomery-Cederhielm: Ett gammalt ordspråk säger, att »den, som tiger, samtycker», och då jag icke finnes upptagen här bland reservanterna, skulle det kunna antagas, derest jag icke nu yttrar mig, att jag biträdt Utskottets förslag. Så är emellertid icke händelsen. Någon omröstning rörande denna punkt förekom icke inom Utskottet. Om så varit fallet, skulle jag hafva röstat mot Utskottets förslag, och får jag nu, på de skäl Friherre Leijonhufvud anført, anhålla att Kammaren måtte, med afslag å Utskottets förslag, bifalla Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt.

Herr Adelsköld: Den förste talaren, som yttrat sig i denna fråga, har efter mitt förmenande riktigt och väl utvecklat minsystemets och minbåtarnes vigt för försvaret, och jag har egentligen icke något att tillägga till hvad han sagt. För min del beklagar jag, att Stats-Utskottet icke tillstyrkt det lilla anslag till byggande af en större minbåt, som Kongl. Maj:t funnit lämpligt begära. Stats-Utskottet yttrar, att med afseende å de betydliga summor, som under de senare

åren beviljats till anskaffande af fartygsmateriel, Utskottet ansett att med anskaffning af ytterligare en första klassens minbåt borde kunna tills vidare anstå. Det är visserligen sant, att under de senare åren något större anslag för ifrågavarande ändamål beviljats, än under den föregående tiden varit vanligt, men i allt fall måste de anses vara jemförelsevis obetydliga. Ser man på femte hufvudtitelns slutsumma, uppgår den visserligen till ungefär 7,513,000 kronor, men deri ingå anslagen för lots- och fyrinrättningen m. m., som afser handelns befrämjande, till icke mindre än 1,317,000 kronor, så att i sjelfva verket till sjöförsvaret utgå endast 6,196,000 kronor.

Af föregående talaren har framhållits, att Sveriges flotta åtminstone borde vara lika stor som det lilla Danmarks, så att vi med hopp om framgång kunna upptaga en strid med detta land, och det förefaller mig vara så solklart, att det verkligen är förvånande att ej detta skall mera allmänt inses; ty om vi, såsom förhållandet är, icke kunna upptaga en strid hvarken till lands och ännu mindre till sjös med Danmark, som har mindre än hälften så många invånare, huru skola vi då kunna försvara oss mot en stormakt. Men för att åstadkomma detta fordras icke allenast att det lilla anslag, som nu begäres, blifver beviljad, utan äfven, hvad viktigare är, och hvarigenom saken kunde ordnas på ändamålsenligare sätt, att Riksdagen ställer till Kongl. Maj:ts förfogande ett bestämdt årligt anslag att för flottans nybyggnad användas. Endast derigenom kan det blifva för Kongl. Maj:t möjligt att följa med de tidsenliga uppfinningarna på detta område och lämpa flottans materiel derefter. Derigenom sättes Kongl. Maj:t äfven i tillfälle att vid beställningar af materiel begagna sig af fördelaktiga konjunkturer, hvilket nu icke kan ske, då Kongl. Maj:t icke vet, om ett begärdt anslag af Riksdagen beviljas eller icke. Våra verkstäder finge äfven härigenom en jemnare arbetsförtjenst, hvarigenom arbetsskickligheten uppdrefves och prisen kunde ställa sig billigare. Min mening är emellertid icke, att Riksdagen härigenom skulle undandragas rättigheten att yttra sig öfver medlens användande och flottans beskaffenhet, utan endast att ett bestämdt årligt anslag anvisas för nybyggnad af flottan. På grund häraf kan jag för min del icke annat än på det lifligaste tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt, under förhoppning att ett årligt anslag, af den beskaffenhet jag nyss öfverförmält, till en kommande riksdag af Kongl. Maj:t äskas och af Riksdagen beviljas.

Medan jag har ordet, kan jag icke underlåta att uttala ett beklagande af, att vederbörande icke funnit skäl att taga närmare kännedom om den uppfinning i fråga om sjöförsvaret, som blifvit gjord af vår store landsman John Ericson, nemligen Destroyern, på hvilken han uppoffrat hela sitt snille och sin energi och sin kraft under de senaste åren, och jag tror mig veta, att han gjort detta för att derigenom gagna sitt gamla fädernesland. Förenta staternas regering har nu emellertid, som bekant, tillstyrkt inköp af Destroyern, hvilket bör vara bästa beviset på dess stora värde; senaten har redan lemnat sitt bifall till inköpet och således lär det knappast vara något tvifvel underkastadt, att den kommer att af amerikanska unionen förvärfvas. Den har således gått oss ur händerna, och det är detta jag velat an-

Anslag till en
första klassens
minbåt.
(Forts.)

Anslag till en märka och beklaga, då jag tror att icke något vapen skulle varit lämp-
första klassens ligare för vårt kustförsvar än just Destroyern.
minbåt.

(Forts.)

Friherre Klinekowström: Det vore visserligen mycket beqvämt om, på sätt den siste talaren föreslagit, Kongl. Maj:t kunde få en rund summa årligen anslagen för flottan och sedermera kunde hushålla med den hur som helst. Men hvad skulle väl följden häraf blifva? För att visa detta, vill jag endast erinra om pansarbåten *Svea*, för hvilken Kongl. Maj:t, med framläggande af de ungefärliga konturerna för densamma, begärde ett anslag, som af Riksdagen afslogs på grund af åtskilliga ganska befogade anmärkningar. Sedermera insåg Kongl. Maj:t, att högst betydliga förändringar voro nödvändiga å samma båt, och dessa förändringar voro så betydliga, att om Kongl. Maj:t då haft ett rundt årligt anslag att hushålla med efter behag, de penningar, som skulle åtgått till båtens byggande i enlighet med den först uppgjorda planen, hade varit totalt bortvräkt. Det förslaget tror jag vara för alltid dödfött.

Hvad beträffar den föreslagna minbåten för 190,600 kronor, finner jag Utskottets afstyrkande i denna punkt under nuvarande förhållanden kunna mycket väl försvaras. Jag är visserligen en stor vän till flottan och dess ändamålsenliga och tidsenliga utveckling, men »lagom är bäst», mina Herrar, och det är alldeles gifvet, att då i år så stora anslag blifvit beviljade, dels ett å 1,218,000 kronor för fullbordande af pansarbåten *Svea*, och dels 174,000 kronor för anskaffande af två andra klassens minbåtar, hvilket sistnämnda anslag icke heller torde komma att möta motstånd, man med allt skäl kan anse att för närvarande alldeles tillräckliga anslag blifvit för flottan beviljade. Hvad skulle hända, mina Herrar, om man ansloge allt för höga penningbelopp årligen för dessa nybyggnader? Jo, sannolikt det, att Kongl. Maj:t, för att verkställa större anskaffningar af materiel än som i riket kunde åstadkommas, gjorde beställningar derå utom landet, hvarigenom denna lilla förtjenst för vår svenska jernindustri skulle bortfalla, på samma sätt som, enligt hvad herrarne litet hvar torde påminna sig, i så stor skala varit fallet i afseende å våra jernvägar.

Under närvarande förhållanden finner jag det alltså vara alldeles riktigt, att Stats-Utskottet afstyrkt denna första klassens minbåt, hvarför jag för min del anhåller om bifall till Utskottets förslag uti ifrågasvarande punkten a.

Herr Mankell: För min del tror jag, att Stats-Utskottet handlat ganska välbetänt, då det afstyrkt så väl detta anslag som åtskilliga andra, hvilka Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag begärt, i synnerhet när man ser med hvilken hastighet sjöförsvarsbudgeten under de senaste åren ökats — ett förhållande, hvarom jag redan vid remissdebatten lemnade en antydan. Jag meddelade då, att sjöförsvarsbudgeten år 1870 uppgick till 4,351,800 kronor och ännu år 1880, eller 10 år der-efter, blott till 5,640,000 kronor, men att den för år 1885 redan stigit till 7,487,000 kronor. Nu hade Kongl. Maj:t för nästkommande år föreslagit dess ökande till icke mindre än 8,187,000 kronor — en förhöjning således emot förra året af omkring 700,000 kronor.

Detta tyckte Stats-Utskottet förmodligen vara något för mycket på en gång och nedsatte därför anslaget till 7,513,000 kronor, hvilket ju dock är mer än hvad innevarande år beviljats. *Anslag till en första klassens minbåt.* (Forts.)

Hvad den nu ifrågavarande större minbåten beträffar, tror jag visserligen icke att det finnes någon, som i princip nekar att den samman, likasom de öfriga minbåtarna, vore behöflig; så att en strid emot den åsigten måste anses såsom en kamp emot väderqvarnar. Men man har ansett, att denna utgift för tillfället kunde uppskjutas, så mycket hellre som nästkommande år högst betydliga summor på denna hufvudtitel blifva lediga. Då bortfalla ju de 1,218,000 kronor som detta år beviljats till fullbordande af den stora pansarbåten »Svea», och således få vi då tillfälle att med denna summa fylla andra behof.

Efter jag varit inne på tal om sjöförsvarsbudgetens storlek, skall jag bedja att få meddela några sifferuppgifter rörande dess förhållande till landtförsvarets, jemfördt med några andra länders.

Före år 1872 uppgick sjöförsvarsbudgeten i allmänhet här hos oss till omkring $\frac{1}{3}$ af landtförsvarsbudgeten. Redan detta var något för mycket, när vi ihågkomma våra små tillgångar, äfvensom att landtförsvaret alltid, säga hvad man vill, bör blifva hufvuddelen af vårt försvar. Efter år 1872 har dock sjöförsvarsbudgeten ökat till omkring $\frac{2}{5}$ af landtförsvarsbudgeten; och denna proportion var äfven afsedd vid innevarande års riksdag, då nemligen landtförsvarsbudgeten är föreslagen att uppgå till omkring 20 millioner kronor.

I Norge, hvilket land är lika hafomflutet som Sverige men mera sjöfartsidkande, har sjöförsvarsbudgeten icke uppgått till mer än en tredjedel, eller emellan $\frac{1}{3}$ och $\frac{1}{4}$, och på de sista åren närmare $\frac{1}{4}$ än $\frac{1}{3}$ af landtförsvarsbudgeten, samt således till mycket mindre än hos oss. — I Tyskland utgör sjöförsvarsbudgeten blott $\frac{1}{10}$ af landtförsvarsbudgeten. I Ryssland blott $\frac{1}{6}$ à $\frac{1}{7}$ deraf. I Italien uppgår sjöförsvarsbudgeten till $\frac{1}{4}$ af landtförsvarsbudgeten och i Frankrike har den förut utgjort $\frac{1}{4}$, men först på de sista åren ökat till $\frac{1}{3}$, detta blott med anledning af samma lands senaste kolonisationsplaner.

Det är blott några få länder, som hafva relativt större sjöförsvarsbudget, och bland dem i främsta rummet Danmark, hvars sjöförsvarsbudget motsvarar omkring $\frac{1}{2}$ af landtförsvarsbudgeten, hvilket förhållande der dock är en nödvändighet, i följd deraf att landet genom breda hafsarmar är deladt i trenne delar, emellan hvilka samfärdseln måste uppehållas. I England är förhållandet såsom 15 till 20 eller således $\frac{3}{7}$ mot $\frac{4}{7}$; men det är ju känt, att England hufvudsakligen grundar sitt försvar på sjövapnet och dessutom har sina vidsträckta kolonier, med hvilka samfärdseln måste upprätthållas. I Holland slutligen motsvarar sjöförsvarsbudgeten nära halfva landtförsvarsbudgeten, men det beror äfven derpå, att Holland har stora och viktiga kolonier.

Då nu, mina Herrar, ingen af dessa förutsättningar hos oss förefinnes, då vi icke hafva några utländska kolonier, och då det är nödvändigt att tillräckliga medel förbehållas landtförsvarets förstärkande, tror jag det vara en farlig väg, man beträder, om man allt för mycket tillgodoser sjöförsvaret på landtförsvarets bekostnad. I stället borde man åter reducera sjöförsvaret till dess rätta proportioner, enligt det system, som under Statsrådet Platens och hans meningfränders regime

Anslag till en första klassens minbåt. gjordes gällande, då man icke tvekade att erkänna den mycket underordnade roll sjöförsvaret alltid vid vårt lands försvar måste spela.

(Forts.)

Jag skulle ytterligare kunna hafva mycket att säga i afseende på denna fråga, emedan jag tror, att de förutsättningar, under hvilka man ser vårt sjöförsvars uppträdande i ett blifvande krig, i allmänhet äro origtiga; men då frågan vid nästkommande riksdag i vida större utsträckning torde komma på tal, vill jag för tillfället icke vidare utbreda mig om densamma, utan anhåller blott att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Friherre Leijonhufvud: Det är visserligen mycket bra att citera siffror, men det kommer dock mycket an på, *huru* man citerar. Den föregående talaren onämnde, huru sjöförsvarsbudgetens siffra höjt sig allt mer och mer under de senare åren. Men på senare tider komma under denna hufvudtitel äfven anslagen till lots- och fyrinrättningen, till navigationsskolorna, till den nautisk-meteorologiska byrån o. s. v., och på det sättet blifva de af talaren anförda siffror på sätt och vis falska.

De *ordinarie* anslagen under denna hufvudtitel uppgingo år 1870 till 4,527,000 kronor, år 1880 till 4,828,000 kronor och för år 1885 hafva de bestämts till 5,019,000 kronor. På 15 år hafva de således ökat med icke fullt $\frac{1}{2}$ million kronor. Det är väl icke något att tala om! De *extra* anslagen för år 1885 uppgå till 1,965,000 kronor, men för 1870 voro *inga* sådana anvisade.

Han talade vidare om proportionen emellan kostnaden för flottan och armén i åtskilliga länder; men detta har alldeles icke med saken att göra. Jag undrar just huru proportionen i det fallet skulle ställa sig för ett land som till exempel Schweiz? Eller i England, der förhållandet i detta afseende går åt andra hållet?

Denna proportion är naturligen beroende på förhållanden, olika för hvarje särskildt land med hänsyn till dess läge och andra omständigheter.

Man har också talat här om hvad följden skulle blifva, om detta anslag till flottan blefve fast, och sagt, att beställningarne troligen genom täflan med utlandet skulle dragas ifrån våra mekaniska verkstäder här i landet; men jag tror tvärtom att följden skulle blifva den, att våra inhemska verkstäder, såsom de icke nu kunna, då skulle få fasta beställningar år för år, så att de genom ökad verksamhet nådde den utveckling och produktionsförmåga, som äro oundgängligen nödiga för att underhålla en sjökrigsmateriel. Ett land, som vill något uträtta på sjön till sitt försvar, måste alltid vara beredt att under krigets lopp undan för undan sätta nya krigsfartyg i sjön, för att dels ersätta sina oundgängliga förluster, dels öka sin flotta och sina stridskrafter, allt efter krigets gång. Uti länder, som vilja lita på sin flotta, finnes derför alltid på stapeln ett antal fartyg uti olika grad af fulländning, så att somliga med forceradt arbete kunna sättas i sjön inom några veckor, andra efter några månader o. s. v. Verkstäderna äro också der i stånd att inom mycken kort tid reparera fartyg, som genom strider med fienden eller genom olyckshändelser blifvit skadade och som måst söka hamn för sitt iståndsättande.

Låt oss nu se huru det vid ett krig skulle gestalta sig för oss. Redan vid de första striderna, äfven om de i öfrigt slogo lyckligt ut, skulle vi få fartyg, som blefvo mer eller mindre skadade, och lede vi en allvarsam motgång, så behöfde flottan genast nya fartyg och stora reparationer å dem, som lidit svårast i striden. Huru skulle vi väl *nu* komma ut dermed? Den senaste sjöförsvarskomitén antager, att vi på 30 år skola kunna bygga 14 större fartyg, eller ett fartyg på två år. Beställes ett fartygs maskineri, så erfordras det *ett* år för att få det färdigt, och är det fråga om att anbringa ett pansar eller reparera ett sådant på ett krigsfartyg, så äro vi alldeles beroende af utlandet, emedan ingen svensk verkstad kan tillverka sådan plåt. De verkstäder, der ett större krigsfartyg kan repareras, inskränka sig till två eller tre, utom kronans varf — och af dessa enskilda ligga ett par vid öppna oförsvrade hamnar, der fartyg och verkstäder äro utsatta för att blifva förstörda af ett enda fiendtligt fartyg, som löper dit in på några timmar. En sådan ställning medgifver ej att uppträda med någon rätt kraft på sjön, och första villkoret derför är, att flottan får ett tillräckligt fast nybyggnadsanslag, som den kan räkna på från år till år, och som sålunda medgifver att göra fortgående beställningar i enskilda verkstäder, på samma gång som flottans egna hålles i full verksamhet.

Anslag till en första klassens minbåt.
(Forts.)

Herr Bäckström: Jag är närmast uppkallad af Friherre Klinckowström, som påstod, att han *för det närvarande* icke funne skäl att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i detta ämne, och ytttrade att »*lagom skulle vara lagom*»; men jag vågar försäkra Herr Friherren, att, efter hvad jag tror, det icke finnes någon regering, som kan framkomma med ett förslag, som i hans ögon skulle vara »lagom».

Jag är af en alldeles motsatt uppfattning mot honom, hvad de närvarande förhållandena beträffar; och då någon enighet tyvärr icke kan åstadkommas i afseende på landtförsvaret, borde man åtminstone söka ett ernå sådan i afseende på sjöförsvaret. Jag tycker derför att just nu finnas stora skäl för att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, i synnerhet då det går i den riktning som Riksdagen ofta nog uttalat om önskvärdheten att utveckla vårt minförsvär.

Jag vill inskränka mig att yrka afslag å Stats-Utskottets betänkande samt bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Wallenberg: Jag ber om ursäkt, att jag innan jag gick hit icke hunnit läsa Herr Mankells anförande vid remissdebatten, hvilket han så många gånger åberopat och tagit för gifvet att alla skulle kunna utantill. Men det må nu vara huru som helst med den saken; det är en annan sak som jag läst, och det är, att han förebrådde denna Kammare att icke hafva gått in på 1883 års förslag, ty då hade vi kunnat få ett tillräckligt sjöförsvär. Ja, gud bevars, det är sant, men den ärade talaren glömde att erinra om *priset*, och det var just priset, som vi dervid icke kunde gå in på.

Samme ärade talare har nu velat nedgöra denna framställning dermed, att han framlagt en jmförelse med andra länders sjöförsvär och talat om kolonialpolitik, och att, om vi hade någon sådan, det vore

Anslag till en första klassens minbåt. skäl att bygga denna minbåt. Men då vi icke hafva någon kolonialpolitik, skola vi då icke bygga denna minbåt till försvar för våra egna kuster?!

(Forts.)

Han har vidare citerat förhållanden från alla möjliga länder och läst upp siffror, som jag respekterar därför att jag nu icke kan kontrollera dem, men detta innefattar ingen bevisning för mig; ty jag ser på Sveriges insulära läge, på de betydliga, många och långa strider, hvarom jag läst och hört talas, och som gjort klart för mig, att Sverige bör söka försvara sina egna kuster; och det är derom, som frågan nu gäller. Det är ett bidrag till detta försvar, som vi nu skola lemna. Detta är den betydelse, saken har.

Den ärade talaren yttrade vidare, att nyttan af sådana båtar som den nu föreslagna ville han icke bestrida; det vore att strida emot väderqvarnar. Men hvarför strider han sjelf emot väderqvarnar? När vi veta, att det finnes penningar till beviljande af det lilla belopp, som här begärts, hvarföre då emotsätta oss detta anslag? Hvarför skola vi uppskjuta frågan, till dess det kanske blir för sent? För min ringa del har jag icke kunnat finna, hvartill ett uppskjutande af frågan skulle gagna.

Om jag fått vara med om sjöförsvarsbudgetens uppställande, skulle jag visst icke hafva beviljat mer, än som begärts för fullbordande af pansarbåten »Svea»; men jag hade gerna sett, att det af öfverskottsmedlen reserverats till exempel $\frac{1}{2}$ million till Riksdagens framtida disposition för flottans ändamål; ty jag skulle gerna se Svea färdig och afprovad, innan jag gifver penningar för sträckande af kölar till nya sådana båtar; men min öfvertygelse är, att sådana båtar också äro för oss behöfliga, och därför kunde det vara godt att hafva litet penningar i sparbössan för flottans ändamål.

För det närvarande inser jag icke, hvarför vi skola vägra denna anspråklösa framställning om byggandet af en minbåt af den godkända konstruktion, utaf hvilken vi förut ega 4 båtar, då man nu är alldeles öfverens om, att dylika båtar äro för vårt försvar lämpliga.

Jag får därför vördsamt anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Stjernspetz: Äfven jag är uppkallad utaf några af Herr Mankells yttranden. En föregående talare har visserligen redan påvisat, huru olämpligt det måste vara att, på ett *sådant* sätt, anställa en jämförelse med andra länder; men jag ber dertill få lägga några ytterligare anmärkningar.

Herr Mankell ville jämföra Sverige med de stora fastlandsmakterna, men deremot icke med Danmark och England, som jämförelsevis uppföra mycket mera på sina flottor, än hvad vi göra. Men nu är likväl förhållandet det, att om vi skulle göra några jämförelser med andra länder, så måste det likväl just vara med England och Danmark, hvilkas läge närmast liknar vårt eget.

Danmark har till och med en mycket större och farligare landgräns mot Tyskland, än hvad vi hafva emot Ryssland. Om man ser på kartan, skall man finna, att Sverige, eller rättare skandinaviska halfön är, militäriskt taget, omflutet af haf. Det finnes *icke en enda*

landväg till Sverige från vår östra granne; ty öfver Torneåelf finnas *Anslag till en första klassens minbåt.* icke några broar; och Herr Mankell vet säkerligen mycket väl, att norr ifrån icke några stora arméer kunna tränga in i landet, ja icke ens så stora, att icke vår nu varande landtarmé vore fullt tillräcklig att möta dem. Vårt lands geografiska läge har hela karakteren af ett öland, som tyder derhän att det *i likhet* med England och Danmark måste hafva en stark flotta till sitt försvar, om något skall kunna uträttas. Hvad politiken angår, som man vid försvarets ordnande äfven måste taga i betraktande, är det ju en önskan, att vi i första rummet skola söka upprätthålla vår neutralitet, och derföre behöfva vi tydligen ett sjöförsvar; ty vid blifvande krig mellan stormakterna, är det ingen af dem, som behöfver marschera genom Sverige, såsom fallet deremot är med Belgien, då det ligger mellan Frankrike och Tyskland och har en lätt tillgänglig landgräns mot hvardera landet, hvarföre det också måste hålla en större armé, för att i krigstider besätta landets gränser. Vilja vi upprätthålla neutraliteten, måste det ske vid *våra* gränser, hvilka utgöras af haf, genom att skydda landets hamnar för intrång af fiendtliga *fartyg*.

Ser man efter i Almanach de Gotha, finner man, att de ordinarie utgifterna för sjöförsvaret i Tyskland gå till 26 millioner mark om året, och de extra ordinarie till ungefär 10 millioner, eller precis just så mycket, som *hela* Sveriges försvarsväsen kostar. Då vårt läge är sådant, att Tyskland ej kan komma hit annat än på sjön, visar sig således, att om vi använda alla våra militära utgifter ensamt till sjöförsvaret, skulle vi kunna få en flotta, som vore fullkomligt lika stark som Tysklands eller rätteligen vida starkare, ty en betydlig del af de tyska anslagen ätgå för ordnande af flottans stationer m. fl. ändamål, som vi redan ega. Då nu Tysklands flotta är fullt jemnstark med Rysslands, inses att vi, i sådan händelse, äfven skulle vara Ryssland vuxne på sjön.

Jag har i en för två år sedan utgifven broschyr, »om grunderna för Sveriges försvar», närmare sökt utreda flottans och arméns olika vigt och betydelse för vårt fosterlandsförsvar — och vill derför icke nu upptaga Kammarens tid med att utförligare orda derom; men jag vill i stället taga fasta på ett af herr Mankells yttranden, då han medgaf, att den föreslagna större minbåten verkligen är behöflig och nyttig. När han erkänner detta, och statsverket lemnar tillgång till anslaget, vet jag icke, af hvad skäl han vill vägra detsamma. Skulle det vara, att han vägrar anslag till försvaret, derför att icke grundskatter och indelningsverk äro afskrifna? Det kan ju vara ett skäl; dock har han icke yttrat det, och jag hoppas, att så icke är händelsen. Att strida om dessa skatter och indelningsverket lämpar sig bättre i sammanhang med frågan om landtförsvarets ordnande. De frågorna hafva ett närmare samband med hvarandra än med sjöförsvaret. En lämplig organisation af landtarmén är ett så erkänt behof, och en i militäriskt och ekonomiskt hänseende så nödvändig sak, att de, som genom vägrande af behöfliga anslag till försvarsväsendet tro sig kunna påskynda skatteregleringen, hafva, uti landtförsvaret rörande frågor, tillräckliga medel till sitt förfogande för att få sina fordringar med

Anslag till en afseende på skatteregleringen genomförda. Jag anhåller om bifall till första klassens minbåt. Kongl. Maj:ts proposition.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande moment hemställt och sedan derpå att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b).

Bifölls.

13—16 punkterna.

Biföllos.

Anslag till minväsendet.

17 punkten.

Friherre Leijonhufvud: Vid denna punkt har jag icke någon anmärkning att göra emot hvad Utskottet i sjelfva klämman föreslagit. Jag hemställer endast, om icke möjligen i skrivelsen till Kongl. Maj:t en del af Utskottets motivering kunde utgå. I betänkandet heter det nemligen:

»Härvid har Utskottet dock ansett sig böra erinra, att beviljandet af ett sådant anslagsbelopp ej innefattar något godkännande af ofvan omförmälda plan eller förbindelse att för dess genomförande anvisa ytterligare medel.»

Denna mening är, enligt mitt förmenande, alldeles öfverflödigt. När Kongl. Maj:t icke begärt någon stadfästelse af planen, kan icke någon förbindelse för Riksdagen uppkomma genom anslagets lemnande utan vilkor. Men att införa en reservation af ofvannämnda innehåll är snarlikt en kritik af Kongl. Maj:ts förslag, som alldeles icke blifvit granskadt; därför tror jag det är lämpligare, att icke införa denna mening, utan hemställer jag, om det låter sig göra, att detta motiv icke måtte inkomma i Riksdagens skrivelse.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll Kammaren Utskottets förevarande hemställan, men beslöt, att i Riksdagens skrivelse härom till Konungen ej skulle inflyta följande del af Utskottets yttrande:

»Härvid har Utskottet dock ansett sig böra erinra, att beviljandet af ett sådant anslagsbelopp ej innefattar något godkännande af ofvan omförmälda plan eller förbindelse att för dess genomförande anvisa ytterligare medel.»

18 och 19 punkterna.

Biföllos.

20 punkten.

Anslag för
jernvägs-
anläggningen
till flottans
varf i Karls-
krona.

Herr Adelsköld: Under debatten vid remissen till Stats-Utskottet af Kongl. Maj:ts proposition tog jag mig friheten påpeka åtskilliga omständigheter i afseende på den tillämnade sammanbindningsbanan mellan Vexjö-Karlskrona jernväg och flottans etablissement i Karlskrona, och jag framhöll dervid åtskilliga olägenheter, som för Karlskrona stad skulle uppkomma derigenom att jernvägen drogs fram genom öppna skärningar med delvis en bredd i dagern af 50 å 60 fot, hvarigenom staden komme att, snart sagdt, blifva delad i två hälfter, och hvarigenom naturligtvis många, i kostnadsförslaget icke upptagna ersättningar och skadestånd skulle uppkomma, och då jag derjemte erhållit kännedom om, att en annan sträckning af banan vore ifrågasatt, ehuru den icke blifvit undersökt, hvarigenom så väl dessa olägenheter skulle kunna undvikas, som jernvägen erhålla ett för staten och staden fördelaktigare läge, nemligen öster om staden utmed hamnen, förbi åtskilliga Kongl. flottans etablissement, tog jag mig friheten hemställa, att Utskottet vid frågans behandling måtte tillstyrka anslaget till denna banbyggnad lemnande i sådana ordalag, att frihet lemnades åt Kongl. Maj:t att göra de ändringar i planen, som efter närmare undersökning och Karlskrona stads invånares hörande kunde befinnas fördelaktiga, så väl sedt ur statens som stadens synpunkt, allt under förutsättning att det åskade anslaget icke skulle komma att öfverskridas.

Stats-Utskottet har emellertid icke funnit för godt fästa något afseende vid denna framställning; men å andra sidan har Utskottet icke heller gjort några inskränkningar i Kongl. Maj:ts rätt att använda anslaget på det sätt, som kan finnas bäst och lämpligast, och då jag antager, att Kongl. Maj:t, innan jernvägsarbetet börjas, låter verkställa alla de förberedande undersökningar och utredningar, som kunna erfordras för anläggningens utförande inom det af Riksdagen lemnade anslagsbeloppet, i den riktning, som för det allmänna kan befinnas fördelaktigast, samt för detta ändamål lemnar Karlskrona stads invånare tillfälle att yttra sig öfver, med hvilket belopp staden skulle vilja bidraga till jernvägsanläggningen, om den erhöle ett för staden fördelaktigare läge, än som tillämnats, har jag för min del ingenting att erinra, utan får vördsamt tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Friherre Leijonhufvud: Jag får upplysa, att på afdelningen inom Utskottet tog man verkligen i öfvervägande de olägenheter, som för Karlskrona stad kunde uppkomma genom den nu ifrågasatta sträckningen af jernvägen, och nekas kunde icke, att sådana olägenheter verkligen förefunnos, ehuru icke i så stor utsträckning, som den siste ärade talaren förmenat, ty samfärdseln i staden kommer icke särdeles att hindras genom den föreslagna sträckningen, då det egentligen endast är förhållandet på en gata, under det att den andra gatan utgöres af en brant backe. Trafiken är dessutom icke särdeles lifig. Jag har bott i staden i elfva år, så att jag väl känner till densamma. Rörelsen på gatorna har alltid varit mycket obetydlig, under det att gatorna sjelfva äro ovanligt breda, och vid mitt senaste besök såg det

*Anslag för
jernvägs-
anläggningen
till flottans
varf i Karls-
krona.*

(Forts.)

ut på samma sätt; gatorna stodo nästan tomma. Emellertid ansåg man, som sagdt, att jernvägens sträckning skulle vålla något hinder. Ett förslag uppsattes om att öfverlemna åt Kongl. Maj:t att lägga vägen på annat håll, om han funne så lämpligt. Men deremot anmärktes, att Riksdagen ej ville bekosta mera penningar, än som redan beräknats och beviljats, på samma gång man icke kunde dölja, att denna fråga varit på tapeten i nio år och afgjordes af statsmakterna under förra året. Karlskrona stad har således haft rundlig tid att tänka på saken samt göra undersökningar och inkomma med anbud. Af ortens representant i denna Kammare vid förra riksdagen gjordes icke något försök att framställa några invändningar i saken, fastän han nu efteråt skrifvit bref äfven till mig om saken. Någon särdeles ifver har således icke i detta fall funnits. I den nämnda skrifvelsen yttras, att hvarken brefskrifvaren eller någon annan Karlskronabo hade någon personlig nytta af att jernvägens sträckning blefve förändrad, och det synes icke vara att räkna på, att Karlskrona stad skulle bekosta någon del af denna anläggning. Under sådana förhållanden stannade Stats-Utskottet, när afdelningens förslag föredrogs, vid den uppfattning, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts proposition, och afdelningens förslag under litera b) utslöts, under det förslaget under litera a) kvarstår i betänkandet såsom Utskottets hemställan.

Den föregående talaren begärde icke förändring i Utskottets kläm; icke jag heller anser mig böra i detta fall göra det. Jag anhåller således om bifall till den nu varande formuleringen i Stats-Utskottets förslag.

Öfverläggningen angående förevarande punkt ansågs härmed slutad, och Utskottets deri gjorda hemställan bifölls.

21 och 22 punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, N:o 100, med delgifning af nämnda Kammares beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t om förändrade bestämmelser rörande öfverlåtelse af åborätt till kronohemman och krononybyggen.

Herr vice Talmannen: Jag hemställer, att det i nu upplästa protokollsutdrag omförmälda ärende måtte till ett Tillfälligt Utskott hänvisas.

Denna hemställan bifölls, hvarefter på framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att detta ärende skulle behandlas af Kammares Tillfälliga Utskott N:o 2.

Föredrogs ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, N:o 101, med delgifning af nämnda Kammares beslut öfver dess Till-

fälliga Utskotts utlåtande N:o 8, i anledning af en af Herr P. Pehrson i Törneryd afgifven motion om utverkande på diplomatisk väg af hemortsrätt i Danmark och Tyskland åt svenskar, hvilka under en viss längre tid oförvitligen försörjt sig sjelfva.

Herr vice Talmannen: Äfven det ärende, hvarom detta protokollsutdrag handlar, hemställer jag måtte hänvisas till ett Tillfälligt Utskott.

Kammaren lemnade härtill sitt bifall och beslöt, på framställning af Herr Grefven och Talmannen, att ifrågakvarande ärende skulle handläggas af Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 3.

Föredrogs å nyo Bevillings-Utskottets den 14 och 17 i denna månad bordlagda betänkande N:o 3, angående vissa delar af tullbevillningen.

Herr Bennich: På det att föredragningen må kunna ega rum i sådan ordning, att det underlättar ärendets behandling, hemställer jag, att Kammaren behagade besluta, att här, liksom i Bevillnings-Utskottet, första, andra och tredje punkterna först afgöras och dernäst 32:dra punkten, som angår tull på spanmål, omalen och malen; vidare 23:dje och 24:de punkterna, som afse tull på majs, omalen och malen, samt att derefter betänkandet i öfrigt må i den ordning, punkterna förekomma, behandlas.

På gjord proposition beslöts, att förevarande betänkande skulle punktvis företagas till afgörande, dervid 1—3 punkterna skulle förekomma först, dernäst 32 punkten, vidare 23 och 24 punkterna samt derefter öfriga punkter i ordningsföljd.

1 punkten.

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.*

Friherre Klinckowström: Såsom bekant afgaf jag vid Riksdagens början en motion, N:o 6, rörande inregistreringsafgift på diverse landtmannaprodukter, som i riket införas, i hvilken motion jag hufvudsakligen ville visa, att dessa inregistreringsafgifter eller, om man så vill, tullar icke skulle fördyra dessa produkter för konsumenten. Vidare inlemnade jag en motion, N:o 18, angående förhöjning af tullen på åtskilliga lyx- och öfverflödsartiklar, utgående från den åsigten, hvars rättighet jag tror ingen lär disputeras, att dessa öfverflödsartiklar borde draga en tull, vida betydligare än nu sker, så mycket hellre, som Riksdagen, för att erhålla nödiga medel för en del statsutgifters bestridande, enligt dess majoritets frihandelsvänliga grundsatser nödgats betunga de fattiga folkklasserna med afgifter på så kallade kassaartiklar. Detta finner jag orättvist, och jag har i samma motion framställt det förhållandet att före den tid, då de egentliga frihandelsåsigterna kommo till stånd inom Riksdagen och regeringen, erlades för de lyx- och öfverflödsartiklar, jag i min motion N:o 18 uppräknat, en

Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)

tull enligt 1857 års tulltaxa uppgående till 9,358,000 kronor. Deremot erlades enligt 1865 års tulltaxa, som innehåller tullsatser enligt frihandelsidéerna, som då adopterats af Riksdag och regering, för dessa öfverflödsartiklar endast en tull af 4,473,000 kronor. Skilnaden mellan dessa båda tullafgifter utgör således en summa för år af 4,885,000 kronor, och beräknar man då, att dessa minskade afgifter för onödiga lyxartiklar hafva existerat under 20 år, uppstår en summa af nära 98 millioner kronor, oberäknadt ränta och ränta på ränta och oafsedt de ökade lättnader, som dessa onödiga artiklar vetat att förskaffa sig genom de sista franska och spanska traktaterna. Det synes mig vara tid att förändra ett så beskaffadt förhållande. Derfor framställde jag min motion, som egentligen, såsom herrarne hafva sig bekant, består af tre olika delar, nemligen den första, att två tulltaxor hädanefter skulle bestämmas, en *generel* för alla de stater, med hvilka Sverige icke på bestämd tid ingått tarifftraktater, för närvarande alla utom Frankrike och Spanien, och en *speciel* tulltaxa för dessa tarifftraktatsmakter, som skulle uppgöras vid sidan af den generella. För att kunna åstadkomma detta, skulle alla traktater, som för närvarande äro gällande och innehålla klausul om behandling lika med den mest gynnade nation, af Regeringen uppsägas. Alla dessa traktater äro ställda på 12 månaders uppsägning och många af den beskaffenhet, att Sverige icke har fördel af att bibehålla dem; andra äro, med afseende på de aflägsna tider och förhållanden, under hvilka de afslutats, och hvilka voro föga jemförliga med nuvarande förhållanden, efter mitt förmenande till skada för Sveriges intressen; och mig synes, att regeringen för länge sedan allvarsamt bort tänka på att, utan påstötsning från Riksdagen, besluta en förändring deri. Det har nu icke skett och det är högst beklagligt.

Hvad nu detta så kallade betänkande, som här föreligger till diskussion, beträffar, har jag med största noggrannhet, icke en utan flera gånger genomläst detsamma. Men jag finner, för att nyttja en liknelse, att det är med detta betänkande som uti ett mindre bemedladt hushåll på landet, som opåräknadt erhåller främmande till middagen. Den goda husfrun vet icke, huru hon lämpligen skall öka antalet rätter på bordet, och då vispar hon ihop grädde och sylt till ett slags alterationskräm. Det tarfliga hushållet är Bevillnings-Utskottet. Den goda husmodern, som vispar ihop hvad som är till hands, behöfver jag icke nämna hvem det är; deremot kan jag icke underlåta att något undersöka den så kallade alterationskrämen. Jag kan icke vara belåten med denna slemma föda.

Hvad då först beträffar förslaget om två särskilda tulltaxor, besvarar Utskottet detsamma på sid. 5. Utskottet säger der: »att om än en sådan anordning, som motionären föreslagit, befunnits lämplig i en del andra stater, deraf dock ingalunda följer, att en för vårt land och under våra förhållanden enahanda anordning vore, vare sig lämplig, nödig eller nyttig». Det synes verkligen, som om Utskottet icke heller uppmärksammat den utredning rörande denna fråga, som jag i min motion N:o 18 framställt. Deraf visar sig, att långt från, såsom Utskottet synes förmoda, det endast är *en del* andra stater, som åstadkommit en sådan anordning, som nu är i fråga, med två tulltaxor, det

är nio länder med ett invånareantal af 193 millioner, som hafva en dylik anordning. Sex länder, med 170 millioner invånare, hafva alldeles icke velat gå in på att afsluta tarifftraktater med främmande stater, och det är endast fyra länder, nemligen Sverige, Norge, Schweiz och Belgien, som hafva låtit traktattariffen gå upp i den generella tariffen. Dessa länder hafva tillsammans endast 14 millioner invånare, och om man deraf särskildt jämför Schweiz och Belgien med vårt land, skall man finna, att deras handelsomsättning och näringsförhållanden icke äro med våra jämförliga. I det afseendet har vårt land icke kommit till någon motsvarande höjd, och nämnda stater träffas därför icke så hårdt som vårt land af en sådan anordning. Litet hvar kan förstå, hvarför herrar frihandlare, som snart i mer än 25 år rådt i detta land, hafva åstadkommit detta, nemligen att så binda oss vid en tulltariff, att vi icke skulle kunna genom förändrade tullsatser skydda våra egna intressen och svaga näringar och så stärka dem genom tullskydd. Detta beklagliga förhållande har visat sig allt för tydligt på senare tider, och om man undersöker våra näringsförhållanden opartiskt, skall man finna, att dessa till stor, om icke till största delen okloka tullar äro skulden till näringarnes i många afseenden bedröfliga tillstånd.

För att framställa de svårigheter, som kunna åstadkommas genom två tulltaxor och omöjligheten af att genom en sådan anordning kunna skydda oss för främmande staters produkter, som skulle införas under falsk flagg genom de länder, som egde förmåner af en tarifftraktat med Sverige, säger Utskottet: »erfarenheten har emellertid tillräckligen gifvit vid handen, hvilka stora svårigheter det möter att härvid förebygga underslef». Dessa svårigheter, mina herrar, äro dock icke större, än att sådana bevis om att varan endast producerats inom något af de mest gynnade länderna, äro fastställda i stater som äro mångdubbelt större än Sverige och med mångdubbelt större handelsomsättning, än vi hafva, och att kontroll skulle kunna åstadkommas genom denna åtgärd, visa dessa länder fullkomligt tillräckligt, så att det inkastet af Utskottet kan jag alldeles icke gilla. Med afseende på de obehag af så beskaffade produktionsbevis, som på senare tider träffat i synnerhet generaltullstyrelsen, i det man infört varor från Norge till Sverige såsom norska varor, oakadt de varit af främmande ursprung och för det mesta från England, tror jag att felet, hvarigenom detta kunnat ega rum, snarare måste sökas i felaktig verkställighet af gällande föreskrifter. Men därför att man handlat oklokt i fråga om de norska produktionsbevisen, får man icke helt och hållet fördöma sjelfva saken. Det vore, såsom ordspråket säger, att »kasta ut barnet med badvattnet». Hvad beträffar frågan om uppsägning af traktaterna med de länder, med hvilka vi icke hafva tariff, bemöter Utskottet denna fråga på pag. 6 med följande svar: »men ett sådant tillvägagående skulle enligt Utskottets förmenande medföra de betänkligaste följder för vårt lands handelsintressen och förhållanden till andra länder». Utskottet söker visa detta genom den förmodan, »att samtliga eller åtminstone de allra flesta af de stater, hvilka komme att drabbas af de nya eller förhöjda tullafgifter, som kunde varda införda i en ny svensk generel tulltaxa, skulle ofördröjligen möta och vedergälla detta

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)

medelst ökade införselsavgifter å svenska varor». Man behöfver blott kasta en blick på sammandraget, sid. 17, i min motion N:o 18, rörande svenska varuutbytet med samtliga traktatsmakter, för att se, huru obetydligt detta varuutbyte är, med undantag för England, Tyskland, Ryssland, Frankrike och Belgien. Ser man på dessa uppgifter, finner man lätt, att intet af hvad Bevillnings-Utskottet här befarade skola blifva följden af handelsfördragens uppsägande komme att ega rum. Hvad England beträffar, har det en generel tulltaxa för hela världen, och alla stater, de må vara i hvilket handelsförhållande till England som helst, hafva lika rätt och lika fördel för importen af varor till England, med undantag af 46 artiklar, för hvilka jag redogjort i min motion, och som äro belagda, några med alldeles skyhöga finanstullar till fördel för statskassan. Hvad Danmark angår, är det handelsfördrag, som senast med detta land afslutats, af den beskaffenhet, att det är mycket fråga, om Danmark verkligen till följd af detta fördrag kan behandlas såsom den mest gynnade nation. Jag tviflar derpå. Med Frankrike hafva vi såsom bekant en tarifftraktat, och så länge den varar, hvilket den, om jag rätt minnes, är afsedd att göra till år 1892, kan det icke komma i fråga att göra någon förändring deri.

Hvad Rysslands tulltariff angår, veta vi, att den endast är *generel*, och att den är så hård mot alla främmande importerade varor, att det snart nog blir omöjligt att dit importera en af våra väsentligaste artiklar, nemligen jernindustriens alster. Det är visserligen sant, att vid den ryska traktaten finnas två särskilda tariffer bifogade, enligt hvilka särskild tull erlägges *dels* för i Finland producerade varuartiklar vid införsel i Sverige och *dels* för i Sverige producerade 14 artiklar vid införsel i Finland; men dessa varor äro likväl af en så obetydlig beskaffenhet, att de här icke ens kunna komma i fråga. Vigtigast för Sverige är att reglera handelsförhållandena genom nya traktater med Tyskland. Vår nuvarande traktat med Tyskland afslöts under en tid, då detta land icke hade slutit sig tillsammans såsom nu, vare sig genom tyska tullföreningen eller genom tyska kejsaredömet. Då var Tyskland icke heller underkastadt de ökade tullavgifter, hvilka, såsom Herrarne känna, år 1879 etablerades för detta land. Mig synes, att det hade varit regeringens pligt att ordna dessa förhållanden, som nu lyda på, om jag icke missminner mig, fyra stater, som höra till tyska tullföreningen äfvensom Lybeck, som står utanför densamma, men som är en fristad och der vårt förnämsta och största handelsutbyte med Tyskland eger rum. Det synes mig vara en stor förgätenhet från regeringens sida att icke ordna dessa förhållanden. När nu, såsom Herrarne veta, Tyskland åsatt vår trävaruindustri så ökad tull, att denna industris idkare med skäl befara, att all export af trävaror på Tyskland måste upphöra, borde det hafva varit så mycket större skäl, att regeringen hade tänkt på att ordna sådana förhållanden, som nu ega rum, och hvilka man med skäl kan kalla abderitiska.

Bevillnings-Utskottet anser å sid. 6, att om vi med uppsägande af alla de handelstraktater, som innehålla klausulen att behandlas lika med den mest gynnade nation, skulle med i allmänhet förhöjda tullavgifter besluta en ny generel tulltaxa, alla andra länder, som träffa-

des af en sådan generel tulltaxa, skulle sätta mot Sverige sådana straff-tullar, att detta skulle för vårt land blifva ganska kånbart. Vidare anser Utskottet, att Sverige skulle nödgas att med alla dessa traktatsmakter, hvilkas traktater blifvit uppsagda äfvensom »med måhända alla de stater, hos hvilka Sverige önskade bereda fortfarande afsättning för sina produkter», ingå nya tarifftraktater, som för Sveriges handelsintresse måhända skulle blifva mera påkostande än hvad nu är förhållandet. Jag tänker, för min del, att ett sådant skrämskott skall smaka godt i frihandlarnes läger och synnerligast för dem, som skulle få deltaga i ett sådant aftal och deraf måhända få sin lilla förmån. Men icke tror jag, att några stora svårigheter skola möta att genomföra den af mig äsyftade tullpolitiska åtgärden; ty vår export på alla dessa länder är af den beskaffenhet, att våra varor der icke äro underkastade någon tull, emedan de hufvudsakligen bestå af råvaror, som de respektive länderna nödvändigt behöfva. Då dertill kommer, att de för öfrigt hafva en ganska god afsättningsort på vårt land, tror jag att en i vissa fall måttligt ökad tull rörande vissa industrialster alldeles icke skulle hindra dem att till oss exportera sina varor.

Slutligen säger Utskottet, att det »ingalunda kan instämma i motionärens åsigt om det menliga för Sverige i samma traktaters tillkomst och fortvaro». Detta är hvad man kallar en sanning med modifikation. Det är ganska riktigt, att Sverige har haft fördel af dessa traktater i *förflutna* tider. Men lika säkert är och kan med siffror tydligen bevisas, att sedan år 1865, då Sverige afslöt den första tarifftraktaten med Frankrike, Utskottets åsigt om dessa traktaters fortfarande gagn för vårt land bestämdt är oriktig. Hvad som gaf mig anledning till den första bilden af Bevillnings-Utskottet och dess ledande män, var den omständigheten att Utskottet i hela detta betänkande endast framkastat åsikter, förmodanden och fraser, men så vitt jag kunnat finna har Utskottet icke på något ställe anfört några fakta eller bevis. Som herrarne väl veta, föreskrifver grundlagen, att det vederbörande Utskottet skall *utreda* de till dess behandling remitterade frågor. Enligt mitt förmenande, är denna i dag här föreliggande utredning högst tarfig och, hvad värre är, otillförlitlig. Huru är det möjligt, mine herrar, att ett Utskott, som vill utreda en fråga af denna vikt, då den rör vår tullagstiftning, icke med ett enda ord har omnämnt den stat, som med afseende på sina kulturförhållanden, sitt klimat och sina näringar ligger oss så nära som Tyskland? Som bekant förändrades tulltariffen i detta land år 1879 och den nya tariffen trädde i kraft från och med början af år 1880 och har således under fem års tid visat sina verkningar och det i ett land, så stort och med en i alla afseenden ganska högt uppdrifven industri. Hade det då icke varit Utskottets pligt att göra sig reda för och meddela sina åsikter om detta förhållande, som, enligt min tanke, på ett afgörande sätt borde bestämma, huruvida tull till skydd för industri och näringar är lämplig eller icke? Utskottet har, som sagdt, icke med ett enda ord berört Tysklands förhållanden, och det kallar jag att icke hafva utredt frågan, ty säkert är, att många af dem, hvilka i Kamrarne skola afgöra dessa viktiga frågor, borde hafva fått eu klar insigt uti, huru den förändrade tullagstiftningen i Tyskland slagit sig ut.

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)

Man har påstått och i de flesta tyvärr frihandelsvänliga tidningar upp-
dukad den historien, att Tysklands åtgärder för att öka industri- och lifs-
medelstullarne hafva visat sig skadliga, att lifsmedlen hafva fördyrats, ar-
betslönerne hafva fallit och industrien har gått tillbaka. Jag betvivlar, att
Utskottet har gjort sig möda att undersöka, huru härmed verkligen förhål-
ler sig, och likvisst hafva vi för Tyskland den kanske komplettaste och till-
förlitligaste närings- och industristatistik, som finnes, och denna visar
alldeles tydligt motsatsen. Jag anhåller att blott med några fakta få
visa, huru den riktning, som tullagstiftningen tagit i Tyskland, här
blifvit i allmänhet falskt bedömd, och hvilka välsignelsebringande följd-
er den tvärtom haft för detta land. Med afseende på »fördyrandet»
af till exempel spanmål och mjöl hänvisar jag till en bok, som i Tysk-
land utkommer hvarje år och kallas »Das Deutsche Wirthschaftsjahr»
samt utgör en sammanfattning af till regeringen inlemnade berättelser
från alla handelskamrar i det stora tyska riket. Jag har här en årg-
ång, som meddelar förhållandena under år 1882 och hvarst äfven
finnas tabellariska uppgifter för att jemföra med det sista frihandels-
året, som var 1879. Nåväl, mine herrar, alla dessa handelskamrar
hafva i sina berättelser tillstått, att förhållandena på alla näringarnes och
industriens områden äro förträffliga. Med ledning af denna bok vill jag
blott nämna, att för de jemförda åren 1879, 1880, 1881 och 1882
medelpriset (»Durschschnittspreis») på hvete per 1000 kilo var 1879
207,04, 1880 227,61, 1881 230,63 och 1882 216,87, allt tyska mark;
på råg 1879 145,20, 1880 195,16, 1881 203,68 och 1882 162,95 mark;
på korn 1879 164,20, 1880 178,15, 1881 174,80 och 1882 161,71 mark.
För 100 kilo hvetemjöl var medelpriset år 1879 29,96, 1880 33,02
1881 32,50 och 1882 32,0 mark och för rågmjöl under år 1879 19,85,
1880 27,24, 1881 27,40 och 1882 21,97 mark. Men nu säger man, att
dessa tullar hafva *minskat importen*. Det är icke sant, ty införseln
har tvärtom under åren 1880, 1881 och 1882 stigit. Importen af
spanmål och mjöl till Tyskland öfversköt exporten deraf år 1880 med
12,412,910 dubbelcentner, år 1881 med 17,509,602 och 1882 med
19,912,560 dubbelcentner. Hvad *arbetslönerne* beträffar, som äro ett
viktigt inlägg i denna fråga, visar sig till största huggnad för tull-
skyddets vännar, att industrien på nästan alla områden ökats, att arbets-
lönerne till en högst förvånande grad stigit, på samma gång som lifs-
förnödenheterna hafva sjunkit i pris. På den tyska jernindustriens
område, som är ofantligt stort, hafva, enligt officiella meddelanden,
arbetslönerne, jemförda med år 1879, höjt sig 1881 med 24 millioner
mark, 1882 med 47 millioner och 1883 med 64 millioner mark. Mig
synes, att dessa data, som äro offentliga, tala mer än alla fraser till
fördel för ett billigt afvägdt och måttligt tullskydd för näringarna.
Men de ingå icke i frihandlarnes åsigt. Deras kardinalpunkter, som
litet hvar känna, och som kvarstå stereotypa sedan 1858 och 1860, äro
nemligen: att tull icke skall finnas annat än för finansiella ändamål;
att lifsmedel och öfriga produkter fördyras för konsumenterna i den
män tull finnes eller höjes; samt slutligen att alla näringar, som
icke grunda sig på landets naturliga tillgångar, skola undertryckas,
alla de näringar, hvilka icke utan tullskydd kunna bestå i kon-
kurrens med alla främmande länder, oaktadt de flesta hafva detta

tullskydd, de skola gå under. Det påminner mig verkligen om Kains svar till vår Herre, när han frågade, hvarför han hade slagit ihjel sin broder Abel: »Herre, skall jag taga vara på min broder?» Så lyder äfven frihandlarnes svar i fråga om de olyckliga näringarne, det må gå dessa huru som helst, blott deras teorier vinna framgång i landet. Att de hafva haft en bedröflig framgång, det visar sig tillräckligt på många håll, oaktadt de utredningar, som på senare tider skett rörande näringarne, varit långt ifrån tillräckliga eller opartiska. Man har belyst dessa frågor i ett ljus, som skulle vara fördelaktigt för frihandeln, och man har tyvärr delvis lyckats.

Ett fullkomligt slående bevis på fördelarne af den nuvarande tullpolitiken i Tyskland är den så kallade *handelsbalansen*, eller skilnaden mellan importen och exporten, jemförda med de sista åren under frihandelsperioden. Det har då visat sig att *utførseln* af tyska fabrikat, jemförd med frihandelsåren 1872—1879, under tullskyddsåren 1880—1882 i medeltal årligen representerat ett *högre* värde af omkring 300 millioner mark, och att *inførseln* till Tyskland under samma tider i medeltal årligen visat ett *mindre* värde af omkring 700 millioner mark. Vi se således derigenom till fördel för Tyska riket en handelsbalans af omkring en milliard om året. Detta måtte väl mer än något annat tala till fördel för skyddet och vården om näringarnes intresse, något som hvarken Riksdagen eller regeringen beklagligtvis synes vilja. Regeringens handlingssätt i detta fall beklagar jag, ty om man jemför det med förhållandet i så väl Frankrike som Tyskland, ser man, att regeringarne der gått i spetsen för en rörelse, som man har funnit nödig och nyttig, och det ehuru i Frankrike i allmänhet frihandels-tendenser rått inom regeringens flesta medlemmar, hvilka likväl ansett nödigt att gifva vika för hvad man ansett landets väl kräfva. Det vore ännu mycket att uttala sig rörande denna punkt A), men då det för närvarande icke kan lända till något resultat, hoppas jag, att de åsichter jag nu har framlagt, skola vara ett utsäde, som en gång skall bära frukt, och har vid denna punkt A) mom. 1 och 2 icke något yrkande att göra.

Herr Björnstjerna: Jag tänker icke följa den föregående talarrens exempel att yttra mig om finans- och näringspolitiken i det stora hela utan endast hålla mig till den föreliggande punkten, nemligen frågan, huruvida det kan vara skäl, att vi upprätta tvenne tulltaxor, en högre och en lägre, och på samma gång uppsäga alla våra handels-traktater, som äro utan tariff. På sidorna 22 och 23 i Friherre Klinckowströms motion N:o 18 återfinner man en besynnerlig klassifikation mellan de olika staterna, enligt hvilken det skulle vara några, med tillsammans 193 millioner invånare, som hafva en dubbel tulltaxa, andra, med tillsammans 170 millioner invånare, som icke hafva afslutat någon tarifftraktat och således endast hafva en generel tulltaxa för alla med dem handlande nationer, samt slutligen Sverige och Norge, hvilka jemte Belgien och Schweiz skulle stå ensamma deruti, att de medgifva alla stater samma rättighet som den mest gynnade nation. Förhållandet är helt enkelt det, att, enligt den förteckning, som finnes bifogad motionen och som, så vidt jag kunnat märka, är riktig, vi för

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

närvarande hafva sådana traktater, byggda endast på villkoret att behandlas såsom den mest gynnade nation, med tjugu olika länder, om jag räknar de sju tyska traktaterna såsom en. Dessa tjugu länder hafva således enligt dessa traktater medgifvit oss att behandlas såsom den mest gynnade nation, utan att vi med dem afslutat några särskilda tarifftraktater, och följaktligen åtnjuta vi i dessa länder alla de fördelar, som andra länder måst köpa genom tarifftraktater. Detta är ju en fördel, som ingalunda är att förkasta. Motionären har förmodligen föreställt sig, att de stater, om hvilka han i första kategorien säger, att de hafva en dubbel tariff, skola hafva, på samma gång de inrättat en dubbel tariff, uppsagt alla de traktater, som icke äro förenade med tariff. Men detta är alldeles icke förhållandet, utan alla dessa länder eller åtminstone de allra flesta af dem hafva, förutom särskilda tarifftraktater med några få länder, äfven med flertalet af andra civiliserade länder sådana traktater, som tillförsäkra dem förmånen att behandlas såsom den mest gynnade nation. Alldeles samma förhållande som hos oss.

Hvad Tyskland beträffar, som Friherre Klinckowström särskildt åberopade såsom mönster, så har detta land visserligen tvenne tariffer, men särskilda tarifftraktater endast med Schweiz, Italien och Spanien. Alla Tysklands öfriga traktater äro fortfarande sådana, som vi hafva, och som motionären nu vill säga upp. Sådana har det med Argentinska republiken, Belgien, Chili, Corea, Costa Rica, England, Frankrike, Havai, Liberia, Mexiko, Rumänien, Serbien, Österrike-Ungern, Nederländerna, Persien, Portugal, Grekland, Turkiet, Amerikas förenta stater samt Sverige och Norge. För öfrigt finnes den klausulen angående förmånen att behandlas såsom den mest gynnade nation äfven införd i alla tarifftraktater.

Dernäst komma vi till den andra kategorien eller till de länder, som icke hafva afslutat några tariffhandelstraktater, bland hvilka befinna sig England, Ryssland, Danmark och Nordamerikas förenta stater. Vi skulle nu visserligen kunna antaga en dubbel tariff och låta dessa länder betala tull efter den högre tariffen, men jag tror icke, att det skulle befördra grannsämjan, om vi låte dem betala mer än Frankrike och Spanien, med hvilka vi hafva afslutat tarifftraktater. Hvad särskildt England beträffar, skulle detta vara så mycket obilligare, då detta land köper och tullfritt mottager nästan hälften af hela vår export. Friherre Klinckowström afspisar detta helt enkelt med dessa ord: »Om således Sverige skulle anse sina ekonomiska och industriella intressen fordra att uppsäga den med England år 1826 afslutade handelstraktat, torde detta sannolikt ej särdeles menligt inverka på våra exporter till detta land». Men han tänker icke på, att det vore den orimligaste orättvisa att lägga högre tull på det lands artiklar, som tullfritt emottager allt, hvad vi sända, och köper nära hälften af vår export. Tror han kanske, att vi ostraffadt skulle kunna göra det? Jag fruktar, att vi skulle anses stå utom de civiliserade staternas antal. Den ärade motionären skall sannerligen icke kunna uppvisa något enda land, som handlat så, som han nu föreslagit oss, utan de makter, som hafva tarifftraktater, hafva på samma gång sådana generella traktater, som vi hafva, eller också hafva de, såsom Spanien, afslutat tarifftraktat-

ter med alla andra länder. Om vi nu skulle följa motionärens förslag och uppsäga alla dessa traktater till nästa höst 1886, då skulle således endast Frankrike och Spanien få betala tull efter den lägre taxan, men alla andra länder efter den högre. Men nu fins det en liten förarglig artikel i åtskilliga andra länders tulltaxor, såsom t. ex. i den tyska, der det uti 6 § heter, att, så vidt något annat land skulle behandla tyska alster och tyska fartyg sämre än något annat lands fartyg och alster, så eger regeringen rätt att ålägga detta lands alster en extra tull af ända till 50 procent. I den österrikiska tulltaxan lyder 3 § sålunda: att, om österrikiska alster eller fartyg i ett annat land behandlas sämre än *något* annat lands alster eller fartyg, så *skall* en extra tull åläggas af 30 procent, och till och med de eljest tullfria varorna skola, enligt Österrikes tulltaxa, åsättas en strafftull af 15 procent af varans värde. Således skulle detta genast tillämpas på oss. Om hösten 1886 finge vi då förmodligen i Tyskland lika väl som i Österrike och flere länder icke blott betala tull efter den högre tulltaxan utan äfven en för oss särskildt ålagd strafftull, som intet annat land behöfver erlägga. Då skulle väl, i Friherre Klinckowströms ögon, den tyska tullagstiftningen blifva ännu mera mönster-gill, efter som den i sjelfva verket hade tre tulltaxor i stället för två, den tredje särskildt för Sveriges räkning framkallad genom hans motion. För min del kan jag icke föreställa mig, huru vi någonsin skulle kunna få några fördelaktigare traktater än just alla dessa tjugu, som motionären vill uppsäga, hvilka skänka oss alla fördelar, som andra makter kunna förvärfva utan att vi behöfva köpa dem genom någon nedsättning i vår tulltaxa. Deremot fruktar jag, att vi skulle komma i en ytterst sorglig ställning, om vi antoge Friherre Klinckowströms förslag att uppsäga dessa traktater, hvarför jag får yrka bifall till Utskottets förslag.

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

Herr Bennich: Då vi sannolikt snart komma till frågor, som mera intressera Kammaren än den föreliggande, anser jag mig icke böra upptaga Kammarens tid med att besvara den förste talarens långa och mycket annat än den föreliggande frågan omhandlande yttrande. Jag ber dock att få erinra derom, att, ehuru Bevillnings-Utskottet detta år varit sammansatt af temligen jemnstarka representanter för de vidt skilda åsikter i denna fråga, som för närvarande göra sig gällande, har likväl icke en enda röst höjt sig för det förevarande förslaget af Friherre Klinckowström. Hans egna meningsfränder hafva funnit det så opraktiskt, så litet till gagn för fosterlandet, att ingen enda understödt hans förslag. Det bör vara en liten erinran för Friherre Klinckowström, att man icke bör i otid komma med sådana framställningar. Om Friherren tror sig genom sitt anförande här i Kammaren och sin motion hafva, såsom han behagade yttra, lemnat ett utsädesfrö för framtida skördar, får jag säga att, enligt min tanke, detta frö icke är grobart. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag i denna punkt; men innan jag slutar, torde jag, då Friherre Klinckowström behagat påstå, att den svenska industrien sedan 1865 års traktat gått oändligt mycket tillbaka, få åberopa hvad en industridikare och ledamot af denna Kammare för icke mer än fjorton dagar

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

sedan upplyste genom faktiska förhållanden och genom siffror, hvilka Friherre Klinckowström väl icke vill förneka giltighet. Han upplyste nemligen, att år 1866 våra gjuterier och mekaniska verkstäder hade en tillverkning till värde af omkring åtta millioner kronor, men år 1883 af 33 millioner; att år 1866 tändsticksfabrikationen i landet uppgick till ett värde af omkring en half million kronor, men 1883 till 10 millioner kronor; att sockerraffinaderiernas tillverkning år 1866 uppgick till 13, men 1883 till 22 millioners värde, och att pappersbrukens tillverkning år 1866 belöpte sig till $3\frac{1}{2}$, men 1884 till 8 millioner, o. s. v. Vill man fortsätta denna jemförelse, som är gjord i den senaste tullkomiténs betänkande, hvilket, man må säga hvad man vill om den rigtning, hvori det är affattadt, dock icke kan förnekas giltighet i fråga om de på offentliga handlingar grundade uppgifterna, finner man att industrien i de allra flesta rigtningar under de 20 år, som förflutit sedan 1865, tagit jettesteg framåt i vårt land. Men ingen bevisning, så snart den ådagalägger dylika resultat, kan vinna godkännande af Friherre Klinckowström. Han tager icke reson i sådana fall.

Friherre Klinckowström: Den siste ärade talaren har förebrått mig, att jag icke tager reson, men jag har den äran att i stället förebrå honom, att han vid åtskilliga af de nu upplästa siffrorna icke talat sanning. Herr Bennich bör veta, lika väl som jag, att det der pratet om gjuteriernas och mekaniska verkstädernas ökade tillverkning till ett så kolossalt belopp, att skillnaden mellan de olika år, han uppgifvit, uppgått från 8 till 33 millioner kronor, uppstått derigenom, att en helt olika beräkningsgrund följts för de senare siffrorna än för de förra, och att det under de senare sifferuppgifterna rörande gjuterier och mekaniska verkstäder indragits industrier, som icke funnos inbegripna under den förra siffran. Det är icke ensamt i detta hänseende uppgifterna äro felaktiga, men det är mig omöjligt att nu på stående fot och rak arm gendriva åtskilliga andra lika sanningslösa uppgifter. Det är helt och hållet i frihandlarnes kostym att slå omkring sig med tal, som icke stödja sig på verkliga uppgifter.

Beträffande Herr Björnstjernas yttrande derom, att England, om vi uppsade de traktater, som innehålla klausulen »lika med den mest gynnade nation», icke skulle mottaga våra exportvaror tullfritt, om vi underkastade dess varor tull, ber jag Herr Björnstjerna komma i håg, att det är ett förhållande, som träffat England gent emot snart sagt alla andra nationer. Det finnes ingen handlande nation, mig veterligt, mer än England, som icke har någon egentlig och omfattande tulltaxa. Det lefver endast på några finanstullar, hvilka det för vissa artiklar satt nästan skyhöga. Jag tror derfor, att England litet eller intet skulle bry sig om ett sådant tillvägagående, som af oss skulle göras för att skydda våra industriidkare, och hvad de strafftullar eller »kampstullar» (Kampfzölle) beträffar, hvilka Herr Björnstjerna befarade från Tysklands sida, hafva dessa tullar, såsom han ganska riktigt upplyste genom att uppläsa den paragraf, som rör denna sak, den egenkapen, att de först skulle inträda, när det främmande landet uppsatt högre tulltaxa, än hvad Tyskland egde. Men det kommer nu icke här i fråga och Herr Björnstjerna kunde gerna hafva kompletterat sin

uppgift, dermed att det icke endast är Tyskland, som har Kampfzölle. Det har, förutom Österrike, flera andra länder, men detta har icke med uppställningen af traktaterna det minsta att göra.

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

Herr Stråle, Holdo: Den siste ärade talaren är van vid att här i Kammaren föra ett fritt och ogeneradt språk och Kammaren är också van dervid, hvarför derom icke är mycket att säga; men, då en föregående talare åberopat några uppgifter, hvilka jag hade tillfälle att nyligen lemna här i Kammaren, och som talaren på elfsborgsbänken gifvit en så olycklig orlofsedel, ber jag få, för Kammaren åtminstone, förklara, att dessa siffror äro hemtade ur Kongl. Maj:ts och rikets Kommerskollegii årsberättelser om fabriker och manufakturer. Genom att säga detta har jag för min egen del fredat mig för den tillvitelse, talaren på elfsborgsbänken gifvit mitt yttrande. Kan åter Kommerskollegium hålla en sådan tillvitelse till godo, blir det dess ensak. Jag har åberopat min källa och nu må det stå för dess räkning.

Då jag nu har ordet, skall jag bedja att få komplettera hvad den ärade talaren på kalmarbänken *icke* anförde, och det är, att icke blott de flesta industrier i vårt land ökat sina tillverkningar till siffran, utan jag tillade något, som i mina ögon är vida viktigare, nemligen att de tillverkade varorna både till beskaffenheten äro bättre, äfvensom prisbilligare än förut, så att siffrorna i sjelfva verket representera i proportion bättre och billigare varor. Af talaren på elfsborgsbänken har blifvit invändt, att under gjuterierna och mekaniska verkstäderna hade hänförs jemväl andra tillverkningar än de som år 1865 voro derunder inbegripna, men hvad visar det annat, än att nya industrigrenar uppstått i vårt land? Det finnes icke någon industri i landet, som tillverkar fullkomligt samma varor och till samma pris som 1865. Jag påstår, att industrien gått framåt icke blott med afseende å penningvärdet, utan ännu mycket mer i afseende å beskaffenhet af de varor, som tillverkas nu i jemförelse med dem, som tillverkades 1865. Anser talaren på elfsborgsbänken, att det är en olycka för alla våra näringar, att de kunna tillverka bättre och billigare varor nu än då, så må det vara hans mening, men jag kan icke finna, att våra näringar gå under på det sättet.

Herr Reutersvärd: Utan att vilja blanda mig i den häftiga strid, som här föregår, ber jag få nämna, att jag icke kommer att yrka bifall till Friherre Klinckowströms föreliggande motion, men jag vill icke låta en del af de uppgifter och upplysningar, som här af en talare lemnats, blifva obesvarade eller ovederlagda. Han tyckes tro, att man med anförande af statistiska sifferuppgifter kan bevisa näringarnas ekonomiska ställning och att en närings mer eller mindre goda ställning framgår af tillverkningens storlek o. d. Af den lista han uppläste förekom först gjuterier och mekaniska verkstäder, och då jag om denna industri icke saknar kännedom, så vill jag nämna, att vår största mekaniska verkstad och gjuteri alltsedan 1874 och till den dag som i dag är icke lemnat ett enda öres utdelning till sina intressenter, och att en annan mekanisk verkstad, nemligen Karlstads, i hvilken jag äfven är delegare, icke heller under samma tid lemnat någon utdel-

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.*

(Forts.)

ning, och flera dylika fall skola kunna åberopas. Hvad visa då dessa siffror, som åberopas, om tillverkningens ökning, när en ökad tillverkning icke lemnat någon behållning för industriidkaren. Det är det finansiella resultatet, hvarom frågan gäller, och icke om industriens tillväxt. Dessa statistiska uppgifter betyda således ingenting. Det faktiska förhållandet är, att våra näringar stå på en bekymmersam ståndpunkt.

Friherre Klinckowström: Det är endast med afseende å hvad Herr Stråle nyss nämnde, som jag ber att få yttra några ord. Han tycktes hafva missförstått mig i afseende å hvad jag yttrade om gjuteriernas och mekaniska verkstädernas tillverkningsvärden. Det är nemligen just Kommerskollegium, som förut icke i sina berättelser brukat upptaga en del industriella fabriker, som det sedermera intagit under rubriken »gjuterier och mekaniska verkstäder»; och deraf kommer den stora skillnaden. Jag skall emellertid uppfriska Herr Stråles minne med något annat, som bevisar, att de lemnade sifferuppgifterna icke hålla streck. Det är nu åtskilliga år sedan Kommerskollegium föreskref en helt ny metod för uppskattning af tillverkningen, hvilken metod skulle iakttagas vid meddelande af uppgifter för kollegii berättelser. Till följd deraf får man naturligtvis helt andra siffror för tillverkningen. Jag klandrar icke Kommerskollegium derför, men jag finner att jämförelsen, som man deraf vill draga, blir oriktig, då man ena gången säger, att en produkt skall hafva ett värde och en annan gång ett annat. Om jag hade varit beredd på ett sådant bemötande från mina motståndares sida, skulle jag hafva kunnat förse mig med högst talrika bevis på otillförlitligheten af dylika uppgifter.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag har icke begärt ordet för att uppträda till försvar för Kommerskollegium emot den siste talarens anfall. Då jag emellertid näst efter honom fått ordet, kan jag dock icke underlåta att anmärka, att det dock vor'e högst besynnerligt, om Kommerskollegium i sina berättelser alltid satte samma pris på de särskilda införselartiklarna. Det måste ju rätta sig efter de uppgifter, som af vederbörande lemnas, hvarför jag icke kan finna annat än att beskyllningen, det Kommerskollegium förfarit origtigt, då det upptagit olika pris, alldeles icke är grundad.

Anledningen dertill att jag begärde ordet var att, sedan Herr Björnstjerna omnämmt, att det i Tyskland fans strafftullar för de stater, som icke behandlade Tyskland lika gynsamt, som de behandlade andra nationer, och att Tyskland således, om vi stadgade olika tariffen med högre tullar för från Tyskland ankommande varor än dem vi ålade från Frankrike införda, skulle hafva rättighet att ålägga oss strafftullar, så svarade Friherre Klinckowström derpå, att detta icke kunde komma i fråga, enär strafftullar i Tyskland skulle inträffa endast i det fall, att ett annat land lade högre tull på tyska produkter, än hvad Tyskland gjorde beträffande varor från det land, som vidtog en sådan åtgärd. För att i detta fall lemna fullständig upplysning, vill jag uppläsa § 6 i den tyska Zolltarifgesetz: »Varor, hvilka komma från stater, som behandla tyska fartyg eller varor af tyskt ursprung ogyn-

sammare än andra staters, kunna, så vida icke traktatsbestämmelser stå deremot, blifva belagda med ett tillägg af ända till 50 procent af den traktatsenliga tullens belopp». Detta är således alldeles lika med hvad Herr Björnstjerna yttrade, och följaktligen var det en oriktig uppgift, som af Friherre Klinckowström lemnats.

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

Herr Stråle, Holdo: Jag har endast begärt ordet med anledning af hvad min ärade kamrat på vestmanlandsbänken yttrade med afseende å de mekaniska verkstäderna. Hans uppgifter hade kunnat vara mera fullständiga, om man äfven fått veta, huruvida icke dessa verkstäder möjligen under de förflutna åren gjort några afbetalningar på sina skulder, ty, om jag betalar skulder, är det nästan bättre än en direkt utdelning, och i hvarje fall säkrare, än om jag lemnar utdelning och icke betalar skulderna. Hvad den först omnämnda verkstaden beträffar, vet jag åtminstone, att dess aktier nu stå högre än förut.

Det gläder mig, att Friherre Klinckowström numera lagt hela skulden på Kommerskollegium och att jag således är fri. Jag antager, att jag missförstått honom, ty jag medgifver, att det är mycket lätt att missförstå honom, men att förstå honom, *det* kan jag icke göra!

Grefve Strömfelt: Af den som utslungar beskyllningar mot kamrater inom Kammaren, torde man hafva rätt att fordra någon själfkritik, men jag frågar, om Bevillnings-Utskottets ordförande någon sin själf visat moderation, då dessa frågor varit före? Han har påstått, att näringarna under de senare åren under det af honom omhuldade frihandelssystemet nått en oerhörd utveckling och en stor produktionsförmåga. Detta har ingen bestridt, men då han dermed ville bevisa, att näringarnas ställning är i samma mån förträfflig, så tror jag att han högeligen misstagit sig; ty, såsom en föregående talare här omnämnt, hafva de största mekaniska verkstäder icke gifvit ett enda öre i utdelning på de stora kapital, som grundat dem. Då må man väl säga, att deras ställning, minst sagdt, icke är lysande. Ja, många af dem kämpa för lifvet, och det är just därför, att de af systemet tvungits till en så ofantligt stor produktion. När en verkstad eller ett industrielt etablissement kommit till en stor produktion, men icke finner afsättning för sina produkter till sådant pris, att tillverkningsvärdet blir godtgjort, då brakar det i fogningarna, och det finnes mer än en näring i Sverige, som står på den ståndpunkten.

Herr Reutersvärd: Jag är skyldig lemna en upplysning till följd af den fråga, Herr Stråle stälde till mig, nemligen huruvida de mekaniska verkstäder och gjuterier, jag omnämnde, gjort någon afbetalning på sina skulder. Ja, visserligen; men då deras omsättning och tillverkning belöpa sig till många millioner om året, och då på elfva år några utdelningar ej egt rum och dertill kommer, att hvad det ena af de nämnda verken beträffar en million kronor blifvit kort förut kontant af aktieegarne tillskjutna för verkets utvidgning samt att genom försäljning af för verkstaden öfverflödiga mark betydliga belopp influtit, så hafva naturligtvis skulderna härigenom så minskats, att dess ekonomiska existens nu kan anses fullt betryggad. Den andra

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

af mig nämnda verkstaden, Karlstads, har icke haft några större skulder, utan dessa inskränkte sig till ett högst obetydligt belopp, men den har ändå icke kunnat utdela ett enda öre. Jag skulle kunna nämna många sådana verkstäder och industriella etablissemang; och troligen skulle sjelfva Rörstrand icke kunnat lemna så stor utdelning som det nu gör, om det icke under årens lopp fått sälja så stora områden af den mark, som är belägen inom Stockholms stad, och detta för öfver en million kronor.

Herr Bennich: Det kan icke vara till något gagn att fortsätta en debatt i den anda, hvori den här utvecklats; men jag ber att få vädja till Kammaren, om det är jag, som börjat utslunga beskyllningar, eller om jag och mina meningsfränder icke fått mottaga de bittraste förebräelser af motionären och hans liktänkande. De uppgifter, jag lemnade, voro endast ett enkelt återgifvande af faktiska förhållanden, som en ledamot af denna Kammare för några dagar sedan meddelade Kammaren.

Då en annan ledamot, min mycket ärade vän från Vestmanland, behagat omtala, huruledes ett par mekaniska verkstäder under de sista tio à tolf åren befunnit sig i en betryckt ställning, hade han måhända bort fullständiga uppgifterna härom medelst antydning af de olyckliga omständigheter, hvilka mer än sjelfva den industriella verksamheten vållat det betryck, hvilket åtminstone den ena af dessa verkstäder iråkat. Jag vill icke upprifva sorgliga minnen, men blott erinra, att om en förvaltning råkar i händer, som hvarken äro redbara eller skickliga, måste hvarje industri, den må för öfrigt vara huru gynnad som helst, gå under.

Det har vidare här talats om, att den tillväxt i industriel verksamhet, som under de sista 20 åren utmärkt vårt land, ingalunda i och för sig bevisar att industrien burit sig. Visserligen icke i och för sig, men det finnes många omständigheter, som sammanlagda kunna lemna ett så beskaffadt bevis. Om herrar protektionister någonsin behagade läsa hvad som är meddeladt och upplyst äfven i en annan rigtning än den de gilla, så skulle de finna af den utredning, som den senast nedsatta tullkomitéen anbefaldes att lemna angående näringarnas ställning, huruledes icke blott tillverkningsvärdet betydligt stigit, utan äfven huruledes taxeringen af de olika näringsgrenarnes behållna inkomster stigit, och denna taxering verkställdes icke af frihandlarne utan af taxeringskomitéerna i bygderna, hvilka bäst bedöma, med hvilken framgång industrien arbetar inom komitéernas områden. Hafva nu dessa taxeringsmyndigheter funnit, att den industriella utvecklingen lemnat allt större behållning, så måtte väl detta vara ett bevis för att näringarna icke drifvits med förlust. En annan omständighet, som också är framlagd i ofvannämnda utredning, men icke tyckes hafva fallit på läppen, är den, att Sveriges befolkning mer och mer egnat sig åt industriel verksamhet och att antalet i fabriker och handverk sysselsatta personer på de senaste 20 åren betydligt ökats. När svenska folket lyckligtvis har fullkomlig valfrihet i afseende å val af sysselsättningar och yrken och ändock ett ökad antal egnat sig åt industriel verksamhet, måtte väl ock det bevisa, att dessa yrken medfört fördelar,

af hvilka befolkningen hemtat sin utkomst. Tillväxer tillverkningen, tillväxer den uppskattade inkomsten, och tillväxer de i näringarna sysselsatte arbetarnes antal, hvad göres då mera behof af bevis för att bedöma, huruvida industrien gått tillbaka eller framåt, och hvilka andra bevis skulle väl kunna fås?

*Ifrågasatt
förändring af
tulltaxans
uppställning.
(Forts.)*

Herr Reutersvärd: Den siste ärade talaren började sitt anförande så mildt, att jag verkligen trodde, att han ville lugna sinnesstämningen, som nu blifvit något upphettad. Men i stället gjorde han ett anfall mot mig, hvartill jag icke vet mig hafva gifvit honom någon anledning, och han fordrade att jag skulle redogöra för förhållandena inom ett bolag, der jag är aktieegare. Vill Kammarkens höra på, skall jag gerna göra det; men som det icke kan intressera Herrarne, skall jag inskränka mig till att endast säga, att det var genom särskilda förhållanden, som denna kris då inträffade, men att dessa förhållanden i alla fall icke voro af den mördande beskaffenhet, att förlusten, om konjunkturen för öfrigt varit gynsam, mycket väl hade kunnat betäckas med ett eller annat års inkomster. Herr Stråle gjorde en gång en jmförelse mellan åren 1880 och 1885, andra gången mellan åren 1866 och 1884. På så sätt begagna herrar frihandlare de statistiska uppgifterna, de taga en period för att bevisa en sak och en annan för att bevisa en annan sak. En jmförelse bör ju alltid hafva samma utgångspunkt, och icke blifver det någon jmförelse, då man först börjar med att betrakta förhållandena under åren 1866—1884 men sedan håller sig inom åren 1880—1885, under hvilken tid vi hafva haft samma tullsystem. Hvad angår den uraktlåtenhet jag begick att icke relatera en mängd enskildheter, hoppas jag, att den må ursäktas mig, och jag skulle aldrig hafva begärt ordet, derest icke Bevillnings-Utskottets ärade ordförande, såsom stöd för sitt förmenande att industrien gått framåt, olyckligtvis räkat i första rummet åberopa gjuterier och mekaniska verkstäder. På grund deraf lemnade jag dessa upplysningar, som kanske för somliga blefvo en nagel i ögat, men som icke desto mindre äro fullkomligt sanna.

Öfverläggningen angående förevarande punkt förklarades härmed slutad, och Utskottets deri gjorda hemställan bifölls.

2 punkten.

Bifölls.

3 punkten.

Friherre Klinckowström: Denna punkt är af vigt, ehuru den egentligen icke berör den motion, som jag rörande lifsmedelstullar afgifvit och som finnes omnämnd i Bevillnings-Utskottets betänkande moment B. Visserligen kan det icke leda till någon verkan, hvad jag i denna fråga har att anföra; men Utskottet har vidlyftigt behandlat frågan om lifsmedelstullar till följd af min och åtskilliga andra personers motioner derom. I Utskottets betänkande förekomma san-

*Ang. benäm-
ningen å
ifrågasatta
nya eller för-
höjda afgifter
vid varors in-
försel i riket.*

Ang. benämning
ningen å
ifrågasatta
nya eller för-
höjda afgifter
vid varors in-
försel i riket.

nerligen så beskaffade misstag och origtiga åsichter, att jag icke kan helt och hållet med tystnad förbigå, att i min mån belysa Utskottets olika hemställanden.

På sid. 14 säger Utskottet, att »detta förhållande», nemligen att ökad produktion och lättade kommunikationer mellan vidt skilda länder åstadkommit nedsättning i den allmänna konsumtionen, »har sin naturliga och i ögonen lätt fallande förklaringsgrund i de öfriga näringarnes allt utom lysande tillstånd». Efter den beskrifning, som nyss Bevillnings-Utskottets ärade ordförande gjorde om näringarnes briljanta tillstånd, förefaller detta uttryck bra oväntadt. Jag underskrifver det naturligtvis till fullo och det var från början, när den föregående punkten diskuterades, äfven min mening, som då af honom bestreds. Men Utskottet säger vidare: »äfven denna företeelse visar sig icke allenast inom Sverige, utan i hela den civiliserade världen». Jag återkommer till min förundran öfver den ringa geografiska kunskap, som här visat sig inom majoriteten hos Bevillnings-Utskottet. Ty om Bevillnings-Utskottet hade kommit i håg, att det finnes en ganska stor europeisk landkomplex, som, skild endast af hafvet, kan räknas såsom vår granne, nemligen Tyskland, och om Bevillnings-Utskottet af offentliga handlingar derifrån velat göra sig mödan att taga reda på näringarnas ställning till följd af senare tidens tullagstiftning i detta land, skulle Utskottet, jag hoppas det, med förundran funnit, att i Tyskland deremot näringar och industri i de flesta hänseenden betydligt prospererat och det just till följd af det tullskydd, som dessa näringar erhållit. Men det passade naturligtvis icke i stycke för Utskottet, och därför förbigår Utskottet dessa för oss tullskyddsvänner dyrbara upplysningar med fullständig tystnad.

På sid. 15 säger Utskottet vidare: »de skäl, som särskildt plägat framhållas mot tull å landtmannavaror, qvarstå ännu i sin fulla kraft. Den af några bland motionärerna förfäktade sats, att en måttlig sådan tull icke skulle fördyra varorna för konsumenterna, är så stridande mot teoriens och den praktiska erfarenhetens sammanstämmande läror, att Utskottet desto mindre torde behöfva derå spilla många ord, som Utskottet derutinnan kan hänvisa till hvad Utskottet vid 1880 års riksdag anfört beträffande liknande påståenden och de grunder, hvarå de blifvit stödda.»

Nog synes det mig, att Utskottet kunde hafva gjort sig mödan att för den stora läsande riksdagsallmänheten nämna, hvilken denna utredning vid 1880 års riksdag varit, och hvilka slående bevis Utskottet derifrån hemtat för sitt nu gjorda påstående. Tullskyddsvännerna, mine Herrar, hafva nemligen i all tid och synnerligast de senare åren gjort sig en ofantlig möda att just med fakta och sifferuppgifter, hemtade från både detta och främmande länder, bevisa ohållbarheten af detta påstående, och våra motståndare, herrar frihandlare, hafva, så vidt jag vet, aldrig förnänt att jäfva våra faktiska bevis i detta hänseende. I Tyskland, der denna fråga grundligt blifvit afhandlad, har man kommit till den åsigt, att måttliga tullar icke för konsumenterna öka kostnaderna, och vi hafva inom vart eget land nyligen haft bevis derpå tillräckligt i de så kallade *brödprisen*. Herrarne hafva i tidningarne sett, icke en utan flera gånger, att brödpriset, oaktadt den

(Forts.)

billiga kostnad, som nu finnes för råvaran, synnerligast för hvete, icke har på något sätt nedbragts till ringare belopp i någon stad, utan att det håller sig lika högt. Det kommer sig deraf, att det är mellanhänderna, som söka förskaffa sig vinst på konsumenternas bekostnad. Det stod häromdagen för icke längre sedan än den 3 Mars detta år i Dagens Nyheter att läsa härom. Som alla herrarne känna, är det en tidning, som icke kan beskyllas för protektionistiska åsigt. Den tidningen hade under rubriken: »*det är dyrt att vara fattig*», gjort en beskrifning på lefnadsförmödenheternas pris i Göteborg och jemfört dessa pris i centrum af staden med dem i utkanten eller det så kallade Majorna. Den skilnaden är så slående och så bedröflig, att den mer än tillräckligt bevisar, att det är mellanhandlandena, som draga parti af lifsförmödenheternas fördyrande, snarare än en måttlig tull. Den beskrifningen visar, att när ett lispund hvetemjöl kostar i Majorna 2: 40, kostar det i staden Göteborg 2 kronor; när kaffe i Majorna kostar 80 öre skålpundet, kostar det i Göteborg 60 öre; fläsk kostar i Majorna 40 öre per skålpund, men i Göteborgs stad 33 öre; ägg vid ett tillfälle 1 krona 50 öre tjoget i Majorna, men i staden 1 krona; sirap i Majorna 25 öre skålpundet, men i staden 20 öre; sill är dubbelt så dyr i Majorna som i staden, o. s. v.

Ang. benämningen å ifrågasatta nya eller förhöjda afgifter vid varors införsel i riket.
(Forts.)

Det är dessa småhandlandes intresse, som frihandlarna vilja söka bevara, i stället för konsumenternas, och ingenting annat. Ty det skydd, som åkerbruket skulle hafva genom åsättande af tull enligt reservationen, skulle på intet sätt fördyra mjölet eller brödet i bagarbodarna för konsumenterna, derom är jag öfvertygad.

Utskottet säger vidare på sid. 15: »hvad särskildt angår brödrisen, bör icke heller förglömmas, hurusom — möjligen med undantag för de största städerna — det endast är en jemförelsevis ringa del af den stora allmänheten, som i bagarbodar upphandlar sitt bröd, i det flertalet i hemmen bereder detsamma».

Ja, det var nog sant i förra tider, men åtminstone i min landsort börja hembagare i stort baka bröd och gå omkring och sälja det; och hvad städerna beträffar, är det allmänt känt, att den ringaste arbetare köper sitt bröd i bagarboden och icke tillverkar det hemma.

På sid. 16 säger Utskottet: »derest ej tullafgifterna komme att höja varuprisen, vore i sjelfva verket hela talet om tullskydd ett tomt tal. Att sälunda konsumenterna i sista hand ovilkorligen drabbas af dylika afgifter å ifrågavarande förmödenheter är städe mera beaktansvärdt, i samma mån den vara, som afses, är föremål för en allmännare förbrukning, och i all synnerhet om den ingår bland kroppsarbetarnes dagliga näringsmedel».

Ja, såsom jag nyss nämnt, hafva vi bjudit till på alla möjliga sätt i tal, tryck och skrift, att visa hela lösligheten af detta påstående; men det biter icke på herrar frihandlare, och det tjenar icke någonting till, att härom söka påminna dem. »Af denna orsak», säger Utskottet, »hafva särskildt spanmålstullar sedan länge betraktats med stor och rättvis vilja.» Ja, åtminstone hafva både Tyskland och Frankrike visat motsatsen. Oaktadt alla slagord, som dessa länders frihandelsförfäktare hafva begagnat mot spanmålstullar, hafva i båda länderna, efter långa och grundliga öfverläggningar inom de respektive

Ang. benämningen å ifrågasatta nya eller förhöjda afgifter vid varors in- representationerna, ganska höga tullar blifvit ålagda de lifsmedel, som äfven här enligt reservationen i betänkan- det blifvit ifrågasatta att be- läggas med högre tullafgifter. Det måtte väl bäst bevisa, att de båda länderna hafva på det hela taget en sund åsigt om måttliga lifsmedels- tullar.

försel i riket.

(Forts.)

På sid. 17 säger Utskottet: »så länge spannmålstullar vidmakt- höllos, inträffade såsom en naturlig följd af skyddssystemet, att tull- satserna jemkades i mån af vexlingarna i spannmålsprisen». Jag förstår icke fullt, hvad Utskottet dermed menar. Om Utskottet dermed för- står, att de åsatta tullarne vexlade med spannmålsprisen årligen, så ligger deri helt simpelt en oriktig uppgift. Vi hafva oss litet hvar bekant, att sedan år 1838, då det åsattes tull på hvete, råg, korn och hafre, förändrades den tullsatsen icke förr än 1842, då tullsatsen ökades betydligt för hvete från 1,25 till 3 kr., för råg från 0,88 kr. till 2 kr., för korn från 0,63 kr. till 1,50 kr., och för hafre från 0,37½ kr. till 1 krona. Sedan qvarstodo dessa tullsatser till 1848, då tullen något sänktes, nemligen för hvete till 2,25 kr., för råg till 1,50 kr. samt för korn till 1,12½ kr. och hafre till 75 öre, och dessa tullsatser qvarstodo ända till 1857, då, såsom bekant, alla lifsmedelstullar upp- häfdes, och sedan dess eller från och med 1858 ända tills dato hafva inga tullar varit åsatta lifsmedel. Således synes mig detta tal om, att tullsatserna jemkas allt efter vexlingarne i spannmålsprisen, vara endast ett tomt prat.

På samma sida längst ned på sidan säger Utskottet: »flertalet af våra jordbrukare frambringa åtminstone af råg och hvete ej mera än hvad de sjelfva behöfva för sig och sitt hushåll.» Äfven detta är en osanning. Jag vet icke, i hvad mån Utskottet har tagit sin uppgift härom inom landet; men så vidt jag kunnat följa med och iakttaga uppgifterna från landet, är förhållandet det, att de, som hafva jord- bruk — det må vara hur litet som helst, men åtminstone så stort att der finnes en dragare — odla åtminstone råg och äfven stundom hvete. Och äfven de allra minste jordbrukare, som hafva för sitt jordbruk åtminstone en dragare, måste för sina egna, dryga skatter, synnerligast till kommunen, men äfven till staten samt för aflöning af dräng o. s. v., på något sätt förskaffa sig kontanta penningar, och det sker just genom att försälja den lilla spannmålsslump, som de kunna genom sitt jordbruk producera.

Då Utskottet på sidan 18 säger, att det endast är de större jord- egarne, som tullskyddet skulle i nämnvärd grad gagna, så är det en ganska betänkelig fara att utkasta en sådan förmodan. Jag tror mera på Utskottets förstånd i detta fall än på dess goda vilja. Det är nem- ligen ett ganska betänkligt sätt att på det viset bringa i harnesk den fattiga arbetareklassen mot de så kallade förmögne, större jordbrukarnes klass. Ty det kan icke vara Utskottet obekant, att detta påstående icke är öfverensstämmande med sanningen. Spannmål säljes af de min- dre jordbrukarne lika väl som af de större, hvar och en efter råd och lägenhet, och den är en af de största tillgångarne för erhållande af kontanta medel att gälda de ofantligt stora skatterna till staten och kommunen och presterskapet o. s. v. samt till att aflöna arbetare, som äro nödvändiga för hvar och en jordbrukare att ega. Jag ser,

att på samma sida Utskottet talar mycket om sin vanliga käpphäst: de stora olägenheterna vid sjelfva tillämpningen. Jag vet nog, hvarifrån det kommer. Det är den der käppen, som kastas in i verket, när man icke vill, att det skall gå längre. Utskottet låter påskina, att om det skulle blifva tullsatser på lifsförnödenheter i landet, så skulle ganska stora svårigheter uppstå genom kontrollen och mottagandet af liqviden för detta, genom att man nödgades öka tullpersonalen. Men, mine Herrar, det har, så vidt jag vet, aldrig varit meningen, att, om tull åsattes åtskilliga förnödenheter, och derigenom en större tullpersonal erfordrades, man icke skulle medgifva något sådant. Gifvet är, att om en ökning af personalen skulle behöfvas för att hindra underslef, den ökningen mer än väl skulle blifva betald genom de ökade tullinkomster staten skulle erhålla, och så vidt jag vet har aldrig och kommer aldrig vår i det hela utmärkta tullpersonal att beklaga sig öfver ökade tjänstegörömmål, synnerligast om staten vore villig att bifalla deras billiga fordran om ersättning för ökade görömmål.

Ang. benämningen å ifrågasatta nya eller förhöjda afgifter, så vid varors införsel i riket.
(Forts.)

Slutligen säger sig Utskottet befara, att en tull på spannmål och mjöl, som genom den under senare tid ganska mycket utvecklade qvarnindustrien blifvit föremål för utförsel från vårt land, skulle till en del förstöra den tillvägabragta utförseln. Jag tror, att det är ett fullkomligt misstag. Herrarne veta litet hvar, att år 1880 sattes på hvetemjöl en ringa inregistreringsavgift, jag vill minnas 1 öre per kilo. Följden af denna ringa inregistreringsavgift på hvetemjöl blef, såsom Herrarne veta litet hvar, att vår qvarnindustri, så väl i Skåne som på vestkusten, ökades till fromma för landet, och att till och med etablissement åstadkommos i hopp att den ringa avgiften skulle bibehållas, då det var en betydlig import förut. Men det var naturligtvis icke beqvämt för herrar frihandlare, att denna lilla tullavgift kvarstod, och de stälde så till, att den avgiften utgick endast omkring ett år och så blef den ihjelslagen under en fördelaktig finansiell konjunktur inom Andra Kammaren. Men nog visade det sig, hvad qvarnindustrien beträffar, att det var gynnsamt att hafva denna lilla avgift, och då skulle naturligtvis en högre avgift ännu mera öka denna industri, som är ett nödvändigt appendix till spannmålsindustrien. Och när nu den tyska spannmålstullen har blifvit så betydligt ökad, tror jag, att det vore skäl i att äfven vi följde exemplet, åtminstone i den mån, som herrar reservanter föreslagit.

Det är mycket illa, att icke här såsom i andra länder vår tullpersonal kan skilja råg från hvete. Det lär icke i andra länder möta några svårigheter, men här visade det sig, under det inregistreringsavgiften pågick, att det var omöjligt, och det är ju högst beklagligt. Må hända saknar vår tullpersonal några egenskaper, som finnas hos främmande länders, nemligen tekniska kunskaper. Jag tror mig icke misstaga mig, om jag säger, att för inträde i tullverket bland den praktiserande personalen i orterna icke fordras några särskilda kunskaper annat än maturitetsexamen; men några kunskaper om varukännedom erfordras icke. Jag har här tullverkets evangelium, den så kallade *tullboken*, och jemförd med de tullböcker, som finnas i Tyskland, är det ganska tarfliga upplysningar, som den lennar vår tull-

Ang. benämning
ningen å
ifrågasatta
nya eller för-
höjda afgifter
vid varors in-
försel i riket.

betjening. Jag tror, att den är gällande för närvarande. Den är skriven af en person vid namn Lindström, öfverinspektör vid Stockholms packhus. Jag tror, att fråga om en teknisk examen för tullpersonalen är en fråga, som icke vore ur vägen att taga i betraktande.

Visserligen vore mycket mera att erinra om hvad Utskottet här på flera sidor yttrat om den frågan, som nu är före, men jag vill icke upptaga Kamnarens tid. Det kan i allt fall icke lända till något resultat, annat än det som blifvit här i punkten 3 af Utskottet framställt, och jag har till följd deraf intet yrkande att göra.

(Forts.)

Jag får på samma gång nämna, att under alla de artiklar, som härefter förekomma och som icke äro berörda af reservanterna, men om hvilka jag gjort någon framställning, som af Utskottets majoritet mötts med afslag, kommer jag, för att ej besvära Kamnaren, icke att yttra mig, men jag förbehåller mig att i de 5 punkter, der reservanterna anmält sin särskilda mening mot Utskottets majoritets förslag, få, om så lämpar sig, deltaga i diskussionen.

Herr Bennich: Friherre Klinckowström synes icke förmå att skilja mellan den industriella utvecklingen under tjugu år och näringsarnes för ögonblicket tryckta ställning. Ingen har, för så vidt jag vet, förnekat att i närvarande ögonblick både jordbruket och industrien äro besvärade af en dålig konjunktur här likasom i hela den öfriga världen. Detta är något, som Utskottet fullkomligt erkänt. Ett annat är påståendet, att traktaterna sedan 1865 skadat industrien. I de länder, der man infört ett starkt skyddssystem, råder för närvarande icke mindre betryck så väl för jordbruket som för öfriga näringar än i de länder, der man iakttagit måttliga tullsatser, såsom hos oss, eller i andra, der man tillämpat frihandelssystemet i vidsträckt skala.

Jag tror för öfrigt, att man vid den nu föredragna punkten kunde hafva inskränkt sig till den fråga, som i sjelfva klämman är berörd, eller huruvida man skall stadga en särskild afgift, som kallas inregistreringsafgift, eller om det icke är bättre att, derest nya afgifter skola påläggas införseln, betrakta dem såsom vanliga tullafgifter och sålunda låta dem komma under den allmänna tariffen. Om helt andra saker och förnämligast om den frågan, huruvida landtmannaprodukter böra tullbeskattas eller ej, har Friherre Klinckowströms yttrande rört sig. Det kan ju vara ett undangjordt arbete, och jag hoppas att så skall blifva förhållandet, då Friherren lofvat att icke vidare återkomma till denna fråga. Under sådan förutsättning vill jag söka att i korthet bemöta honom.

Han säger i sin motion: »Af hvad ofvan blifvit anfördt synes klart, att tull på spannmål, inom måttliga gränser af 5 till 10 procent, har intet inflytande på priset för konsumenterna.» Och vidare kommer han till samma åsigt i fråga om tull på andra lifsförnödenheter; men på ett annat ställe i sin motion beräknar han att en å landtmannaprodukter lagd inregistreringsafgift af endast 4 procent, skulle inbringa statskassan 2½ millioner kronor. Nå väl! hvem skall betala denna summa? Jo, säger han, det skola mellanhänderna. Derpå har Utskottet svarat, att det vore en uppenbar orättvisa att lägga en beskattning af 2½ million på köpmännen, som förmedla varuutbytet

och hvilka ju blott utgöra ett fåtal, och otvifvelaktigt måste köpmännen i regeln göra sig betalda för af dem förskjutna afgifter och detta just af konsumenterna. Sjelfva trollformeln, hvarigenom konsumenterna skulle undgå att i sista hand vidkännas på varuförbrukningen lagda afgifter, dessa må vara högre eller lägre, är ännu olöst. Den så kallade »mätliga» afgift, som Friherre Klinckowström föreslagits, 4 procent, hafva af andra ansetts allt för låg. Så till exempel föreslå reservanterna en tullavgift på rågmjöl, uppgående till omkring 19 procent af det närvarande värdet. Dem synes en sådan beskattning mycket måttlig och alls icke fördyrande lefnadskostnaden. Men att på rågmjöl, som ju ändå icke kan anses såsom annat än en nödvändighetsvara för allt folk, såväl fattige som rike, lägga en beskattning af 19 procent, synes mig icke vara någon lycklig tanke; nej, jag anser att det icke ens kan ur någon synpunkt försvaras. Och på samma sätt ställer sig saken med de andra ifrågasatta spannmålstullarne, som skulle gå till ungefär 9 till 11 procent af värdet efter närvarande pris.

Utskottet har, säger den ärade talaren vidare, gjort sig skyldigt till den underlåtenheten, icke af brist på förstånd utan af brist på god vilja — en mycket artig kompliment mot Utskottet — att icke fästa tillbörligt afseende på de statistiska uppgifter, som finnas att tillgå i det land, hvilket för närvarande är hans mönsterland, nemligen Tyskland. Jag förstår icke, hvarför ej Ryssland lika gerna blifvit hans mönsterland. Men hvad skall man tro om de statistiska uppgifterna? Friherre Klinckowström underkänner våra statistiska uppgifter, då de icke lämpa sig för hans syften, men fordrar, att vi blindt skola tro på dem, som han meddelar från Tyskland. Männe Friherren skulle, under omvändt förhållande, anse dem tillförlitligare än våra? Finge man då icke höra det gamla ordspråket: »hvad gör icke tysken för pengar?» och utan att tala illa om några statistiska uppgifter är det väl bekant, att de ofta nog uppfattas olika efter det syfte man vill uppnå.

Friherre Klinckowström talade vidare något om hvad han kallade »käpphästen». Dermed berörde han min förvaltning och jag måste därför något bemöta honom. Utskottet har nemligen erinrat att, om man lägger tull på spannmål o. s. v., så föranledas deraf icke blott ökade göromål vid sjelfva tullbehandlingen — hvilket, såsom bekant, och till och med Friherre Klinckowström medgifvit, tullpersonalen aldrig sökt undandraga sig — utan äfven behof af en starkare tullbevakning, åtminstone på vissa kuster, samt i allmänhet en betydligt större tullpersonal än den närvarande för att tillse att författningarna efterlefvas. Jag vet, att det finnes personer, som nöja sig med att lagstiftningen går i deras anda, men icke så noga hålla på tillämpningen. Jag är emellertid af en motsatt mening och anser hvilken lagstiftning som än vidtages, skola efterlefvas med allvar och utan någon som helst eftergift, och jag vet, att om en protektionistisk lagstiftning skall efterlefvas med allvar, så föranledas deraf ökade kostnader för statsverket och ökad besvär och tunga för trafiken. Derom kan man lätt öfvertyga sig, om han vill något betänka, huru olika det måste gå till vid behandling af varor, som åtnjuta tullfrihet, då de införas i landet, och sådana, som äro underkastade tull. Det ligger ju i sakens natur, att

Ang. benämningen å ifrågasatta nya eller förhöjda afgifter vid varors införsel i riket.
(Forts.)

Ang. benämningen å ifrågasatta nya eller förhöjda afgifter vid varors införsel i riket. hvad de tullfria varorna beträffar finnes icke för importören någon anledning att ledning att uppgifva dem till annan kvantitet eller annan beskaffenhet än de verkligen hafva; men hvad angår tullpligtiga varor, kan det ju finnas en lockelse att uppgifva både kvalitet och kvantitet origtigt, och då fordras sträng uppmärksamhet och noggranna undersökningar samt deraf föranledda kostnader. Den saken bör vara lätt att fatta (Forts.) för hvar och en, som har något förstånd och tillika god vilja.

Friherre Klinckowström beskyldde tullverket för oförmåga att skilja mellan mjöl af hvete och mjöl af råg. Beskyllningen är ogrundad, likasom många andra från det hållet. Det är ingen svårighet att afgöra, om det är den ena eller andra varan, när den förekommer enbar; men svårigheten ligger i att afgöra hvad det egentligen är, när det förekommer i blandningar af olika varor, och så beskaffade blandningar vidtagas, när den ena artikeln är tullfri och den andra tullpliktig. Då försöker man att under tullfri form få in en tullpliktig vara, och sådana exempel förekommo också under den lyckligtvis korta tid, då vi hade inregistreringsavgift på hvetemjöl. En dansk importör hade till och med den öppenheten att skrifva till svenska tullstyrelsen: det är obegripligt att Ni kunna behandla mitt mjöl såsom hvetemjöl, då det är rågmjöl, som blott är tillsatt med 10 procent hvetemjöl för att få en ljusare färg. Sådana försök göras alltid, då man lägger olika tull på lätt förblandade artiklar.

Det finnes också en annan betänkelig motsägelse i de yrkanden, som äro framställda från det håll, hvilket jag nu söker bekämpa. Å ena sidan säger man, att en tullsats på spanmål har till ändamål att åt den inhemska producenten förbehålla den inhemska marknaden, att en tullsats på spanmål, om den också är mycket lindrig, har den följden att den inhemska marknaden tillfredsställes af den inhemska produktionen och att den inhemska produktionen är för marknaden tillräcklig. Följaktligen vill man icke veta af någon införsel af så beskaffade artiklar, men på samma gång säger man, att den tullsats, som nu föreslås, skall inbringa statskassan $2\frac{1}{2}$ million kronor. Kommer ingen införsel att ega rum, hvart taga då de $2\frac{1}{2}$ millionerna vägen? Komma åter de $2\frac{1}{2}$ millionerna att inflyta, huru blir det då med den inhemska marknadens förseende med inhemska produkter? Nej, vill man förbehålla den svenska marknaden för den svenska produktionen, skall man förhindra varuutbytet med utlandet och äfven tillse att den svenske konsumenten berättigas uteslutande eller åtminstone till största delen, genom skyddande åtgärder, tillgodonjuta den svenska produktionen. Man skall stadga hög införseltull på spanmål men på samma gång också hög utförseltull, på det att de jordbrukare, som hafva spanmål att afyttra, icke må kunna både af den svenske och den utländske konsumenten betinga sig högsta möjliga pris. Eljest blir det en dubbel orättvisa.

Emellertid komma vi, såsom sagdt, till spanmålstillarne längre fram, och för närvarande är det endast fråga om den form, under hvilken de föreslagna afgifterna skulle utgå, och i det fallet tror jag att till och med motionären nöjer sig med Utskottets förslag, till hvilket jag för min del får yrka bifall.

Friherre Klinckowström: Det vore visserligen mycket att svara på hvad den sist ärade talaren anförde, men jag är glad att genom mitt upprigtiga sätt hafva råddat hans samvete åtminstone från den första osanningen, som han ville duka upp, nemligen att jag ville hafva inregistreringsafgifter uppgående till 10 à 15 procent af varuvärdet. Det hann jag lyckligtvis rätta; men sedan hann jag icke rätta hans uppgift, då han påstod att det blefve köpmännen som finge bära hela tullafgiften, om det lades tull på lifsförnödenheter, och han beklagade de stackars köpmännen — som inom parentes sagdt vanligen blifva stormrika — om de skulle nödgas bära en inregistreringsafgift uppgående till 2½ millioner kronor. Det kan väl icke vara Herr Bennich obekant, hvilken stor rörelse som pågått i olika länder, när tull har satts på de varor, som det ena landet önskar exportera till det andra. Tullen träffar nemligen till största delen producenterna i det exporterande landet och det är därför som hvarje land har sig så angeläget att, när högre tull sättes å de varor det exporterar, äfven höja sina tullar. Exempel derpå är Österrike—Ungern gent emot Tyskland, Österrike—Ungern gent emot Frankrike o. s. v. Ja, det är rent af ett axiom i tullagstifningen i andra länder, att den tull, som pålägges, drabbar de utländske exportörerna, men icke konsumenterna i det land, dit varan kommer. Bjud till att motsäga hvad jag nu har uppgifvit, Herr Bennich; jag tviflar på att Ni kan väga det.

Hvad de tyska statistiska uppgifterna beträffar jemförda med våra, vågar jag påstå, att de äro mera exakta än våra. Detta innebär intet klander mot de myndigheter i Sverige, som insamla våra uppgifter, utan helt enkelt *mot det sätt*, hvarpå våra uppgifter insamlas. Jag vet icke, om Herr Bennich, upptagen som han är af sina mångfaldiga och mångskiftande embetsgöromål och andra förrättningar, haft tid att följa med den rika literatur, som på senare tider har utbildat sig rörande dessa frågor; men hade han det gjort, skulle han säkerligen icke vedervågat det påståendet, att de tyska statistiska uppgifterna icke skulle vara säkrare än våra, ty det är just det sätt, hvarpå de anskaffas, som gör att de äro bättre och tillförlitligare än våra. Det fins nemligen i Tyskland underordnade myndigheter — bland andra de så kallade handelskaurarne — som hafva till åliggande att insamla uppgifter från fabriks- och industriidkare i hela landet, och till följd af sitt större antal göra de det på ett sätt, hvartill vårt land ej kan uppvisa ett motstycke. Jag skall gerna stå till Herr Bennichs tjänst med »Das deutsche Wirtschaftsjahr», i fall han vill genombläddra det på en lugn stund mellan kaffekoppen och wistbordet. Emellertid hade han nu andra uppgifter och jag förvånade mig verkligen öfver Herr Grefvens och Talmannens undseende att icke då röra klubban. Nog vet ändå Herr Bennich, att det är *offentliga* uppgifter, och då är det väl litet djerft att kasta något sådant i ansigtet på en främmande stat, med hvilken vi lefva i god fred, som uttrycket: »hvad gör icke tysken för pengar». Om det hinner fram till Furst Bismarck, undrar jag om han icke kommer att säga ungefär så här: »Wer ist der Teufel Bennich, der so was von mir sagen kann?»

Ang. benämningen å ifrågasatta nya eller förhöjda afgifter vid varors införsel i riket.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Den vidare föredragningen af betänkandet uppsköts till afton-sammanträdet.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att enligt öfverenskommelse mellan Talmännen omröstningar jemlikt 65 § Riksdagsordningen komme att vid Kamrarnes sammanträden Måndagen den 23 innevarande Mars anställas öfver de voteringspropositioner, som dessförinnan blifvit af båda Kamrarne godkända.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Carlheim-Gyllensköld, Theodor*, under 16 dagar från den 24 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
